

KILTSI MÕISAKOOLI LASTEAIA ÕPPEKAVA

KILTSI 2023

SISUKORD

1	LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	5
2	ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	6
2.1	Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	6
2.2	Õpikäsitlus	7
3	RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	8
3.1	Päevakava	8
3.2	Aasta tegevuskava	9
3.3	Nädala tegevuskava	9
3.4	Littrühma töö korraldamise alused	10
4	ÜLDOSKUSED	12
4.1	Mänguoskused	12
4.2	Tunnetus- ja õpioskused	12
4.3	Sotsiaalsed oskused	12
4.4	Enesekohased oskused.....	12
4.5	Üldoskuste kujundamise põhimõtted.....	13
4.6	Arengu hindamine	13
5	LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSETI.....	14
6	VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE EESMÄRGID, SISU, KORRALDUS NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI	20
6.1	Mina ja keskkond.....	20
6.1.1	„Mina ja keskkond” valdkonna õppe- ning kasvatustegevuse eesmärgid.....	20
6.1.2	„Mina ja keskkond“ valdkonna sisu	20
6.1.3	„Mina ja keskkond“ valdkonna korraldus	20
6.1.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	22
6.2	Keel ja kõne	28
6.2.1	”Keel ja kõne” valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	28
6.2.2	„Keel ja kõne“ valdkonna sisu	29
6.2.3	„Keel ja kõne“ valdkonna korraldus	29
6.2.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	30
6.3	Eesti keel kui teine keel	35
6.3.1	Eesti keel kui teine keel valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	35
6.3.2	Eesti keel kui teine keel valdkonna sisu.....	35
6.3.3	Eesti keel kui teine keel valdkonna korraldus	35

6.3.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	36
6.4	Matemaatika	37
6.4.1	Matemaatika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	38
6.4.2	Matemaatika valdkonna sisu	38
6.4.3	Matemaatika valdkonna korraldus	38
6.4.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	38
6.5	Kunst.....	42
6.5.1	Kunsti valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	43
6.5.2	Kunsti valdkonna sisu	43
6.5.3	Kunsti valdkonna korraldus	43
6.5.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	43
6.6	Muusika	48
6.6.1	Muusika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:.....	48
6.6.2	Muusika valdkonna sisu	49
6.6.3	Muusika valdkonna korraldus	49
6.6.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	49
6.7	Liikumisõpetus	55
6.7.1	Liikumisvaldkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	55
6.7.2	Liikumisvaldkonna sisu.....	56
6.7.3	Liikumisvaldkonna korraldus.....	56
6.7.4	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	56
6.8	Ujumine	59
6.8.1	Ujumisõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	60
6.8.2	Ujumisõpetuse sisu.....	60
6.8.3	Ujumisõpetuse korraldus.....	60
6.8.4	Ujumisõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti	61
7	LAPSE ARENGU HINDAMISE JA ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	64
7.1	Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus	64
7.2	Arengu hindamise tabelid.....	65
7.3	Arengumapp. Arengumapi koostamise korraldus.	66
7.4	Arenguestlus lapsevanemaga.....	68
7.4.1	Arenguestluse korraldus	68
7.5	Arenguestluse dokumenteerimine	68
7.6	Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted	69

8	TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTEGA	71
8.1	Erivajadustega laps	71
8.2	Töö korraldus erivajadustega lastega	71
8.3	Individaalse arenduskava koostamise põhimõtted	71
9	KOOSTÖÖ.....	73
9.1	Koostöö lastevanematega	73
9.2	Koostöö kooliga.....	73
10	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL	74
10.1	3 aastased lapsed	74
10.2	4 aastased lapsed	75
10.3	5 aastased lapsed	76
10.4	6 aastased lapsed	78
10.5	7 aastased lapsed	79
11	ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	81

1 LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Kiltsi lasteaed on Väike-Maarja valla munitsipaalharidusasutus, kus struktuuris on põhikool ja lasteaed, mis kannab ühist nime Kiltsi mõisakool.

Lasteaia teeninduspiirkonnaks on eelkõige Väike-Maarja vald. Vabade kohtade olemasolul võib lasteaiarühma vastu võtta lapsi naaberomavalitsustest.

Mõisakooli lasteaiarühm on koolieelne lasteasutus aadressil: Liivaküla küla, 46 218, Väike-Maarja vald, Lääne-Virumaa.

Lasteaias töötab 1 liitühm, mis on mõeldud 2,5 - 7 aastastele lastele. Lasteaia liitühmal puudub hetkel nimi, kuid konkurss on välja kuulutatud. Lasteaiarühm asub koolihoonega samas mõisahoones, kuid eraldi sissepääsuga.

Lasteaiarühmas töötab kaks õpetajat ja õpetaja abi.

Lasteaia eripära:

- tegemist on liitühmaga erinevas vanuses lastele, kuid mitte alla 2,5-aastastele;
- põhikooli osana on tagatud laste sujuv koolimineki;
- lasteaiarühma kasutada on vajadusel kõik kooli ruumid;
- lasteaiarühma kooliga liitumisel laienevad sellele kõik kooli tugispetsialistid (eripedagoog, sotsiaalpedagoog, kõneravi spetsialist);
- ühised tegevused kooliga tähtpäevade tähistamisel ja traditsioonide tutvustamisel on eelduseks laste igakülgsel arengule;
- mõisahoonet ümbritsev park võimaldab läbi viia mitmekülgsed arendavaid tegevusi looduses (õuesõpe), õppe- ja kasvatustegevus on seotud loodushoiuga ja säästva eluviisi propageerimisega;
- valmisolek võtta vastu lasteaia ealisi muukeelseid lapsi.

2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Kiltsi mõisakooli ja lasteaiarühma üldeesmärk on seni eraldi juhtimise all olnud kooli ja lasteaia kujundamine ühe asutusena tegutsevaks ja ladusalt toimivaks organisatsiooniks.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on

- lapse mitmekülgne ja järjepidev areng koostöös koduga;
- laste ealiste, sooliste, individuaalsete vajaduste ja iseärasuste arvestamine;
- laste aktiivsuse, loovuse ja individuaalsuse toetamine;
- lastele turvatunde tagamine;
- lapse koolivalmiduse saavutamine vastavalt tema võimetele;
- laste tervise ja kehalise arengu tagamine.

Kiltsi mõisakooli lasteaia visioon – omanäolise, usaldusväärse ning turvalise õpikeskkonnaga lasteaed töötab käsikäes kooliga.

Kiltsi mõisakooli lasteaia missioon – ajaloolises ja looduskaunis keskkonnas individuaalsust ja võimetekohasust arvestava õppe tagamine igale lapsele.

Kiltsi mõisakooli lasteaia väärtustatakse:

- inimväärikust;
- viisakat käitumist;
- emakeelt ja kultuuri;
- kultuurilist mitmekesisust;
- iga lapse võimeid ja isikupära;
- tervislikku eluviisi;
- keskkonnateadlikkust ja säästvat eluviisi.

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) usalduslik koostöö kodu ja lasteaia vahel;
- 2) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 3) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 4) lapse loovuse toetamine;
- 5) mängu kaudu õppimine;

- 6) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 7) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 8) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 9) Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- 10) lastevanemate toetamine ning nõustamine õppe- ja kasvatustöö küsimustes.

2.2 Õpikäsitlus

Õppimine on pidev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ning läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Õpetajad on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 2) kasutada teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 3) arutleda saadud teadmiste üle;
- 4) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 5) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ja tulla toime ebaõnnestumistega;
- 6) kavandada oma tegevust, teha valikuid.

3 RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

Kiltsi mõisakooli lasteaias algab õppeaasta 1. septembril ning kestab 31. augustini. Aktiivne õppetegevuse periood kestab 1. septembrist kuni järgmise aasta 31. maini. Suveperioodil toimub aasta jooksul õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel tegevusel õues. Sama kehtib ka koolivaheaegadel.

Õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused:

alla 3-aastased kavandatud tegevuse pikkus 10 – 15 minutit;

4 – 5-aastased kavandatud tegevuse pikkus 20 – 25 minutit;

5 – 7-aastased kavandatud tegevuse pikkus 25 – 30 minutit.

3.1 Päevakava

1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

2) Päevakava koostamisel lähtutakse sotsiaalministri 24. septembri 2010. a määrusest nr 61 „Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“.

3) Päevakava töötatakse välja igal aastal ja kinnitatakse kooli direktori poolt.

Töö lasteaias algab kell 7.00 ja lõpeb kell 18.00.

Lasteaed töötab järgmise päevakava alusel:

7.00 – 8.30 Laste saabumine, info vahetus lapsevanematega, individuaalne töö lastega, mäng, vabategevus.

8.30 – 9.00 Hommikusöök

9.00 – 11.00 Hommikuring, lõimitud õppetegevused, liikumis- ja muusikategevused (toas/õues),

11.00 – 13.00 Õues viibimine, vaatlused, õppekäigud, mäng ja vabategevused, mänguasjade korrastamine.

13.00 – 13.30 Lõunasöök

13.30 – 15.00 Ettevalmistused puhkeajaks, unejutu kuulamine.

15.15 – 15.45 Õhtuode

15.45 – 18.00 Individuaalne töö lastega, mäng ja vabategevus, info vahetus lapsevanematega, toas/õues. Huviringid. Laste koju saatmine.

3.2 Aasta tegevuskava

Kiltsi mõisakooli lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on Kiltsi mõisakooli alushariduse õppekava, mis vastab Eesti Vabariigi valitsuse 29. mai 2008. a määrusega nr 87 kinnitatud riiklikule õppekavale.

1) Rühmaõpetajad koostavad iga õppeaasta algul tegevuskava, milles fikseeritakse:

- rühma päevakava;
- aastaeesmärgid tööks rühmaga;
- rühma suuremad projektid, üritused;
- koostöö lapsevanematega.

2) Tegevuskavad vormistatakse, kinnitatakse kooli direktori poolt ja säilitatakse ELIISis.

3) Iga õppeaasta lõpul koostavad lasteaia õpetajad, muusika-, liikumis- ja ujumisõpetaja ning lasteaia tugispetsialistid aasta kokkuvõtte oma töö kohta. Kokkuvõtte vormistatakse ja säilitatakse ELIISis.

3.3 Nädala tegevuskava

Õppetegevused juhinduvad nädalateemast, millega seotakse kõigi valdkondade sisu. Valdkondadeks on:

- mina ja keskkond,
- keel ja kõne,
- matemaatika,
- kunst,
- muusika,
- liikumine.

Nädala jooksul kasutatakse kõiki allpool toodud tegevusliike:

- vaatlemine ja uurimine,
- kuulamine ja kõnelemine,
- võrdlemine ja arvutamine,
- lugemine ja kirjutamine,
- kujutavad tegevused,
- muusikalised tegevused,
- liikumistegevused.

- 1) Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel õppeaasta jooksul esitatakse nädala eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused ning vajalikud vahendid. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.
- 2) Muusika-, liikumis- ja ujumisõpetuses on kavandatava perioodi pikkuseks üks kuu.
- 3) Õppe- ja kasvatustegevuse temaatika annab valdkond „Mina ja keskkond“.
- 4) Iga teema käsitlemisel aktiveeritakse, meenutatakse ja kasutatakse laste varasemaid teadmisi ja oskusi lähtudes lõimitud üldõpetuslikust käsitlusviisist.
- 5) Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.
- 6) Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.
- 7) Teavitamiseks lapsevanemaid rühma õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkidest ja temaatikast on need väljas rühma stendil.
- 8) Õppe- ja kasvatustegevuste tulemuslikkust hinnatakse koostöös lastega (vestlused ja arenguvaatlused), lastevanematega (arenguestlused) ning juhtkonnaga (õpetaja töö analüüs).
- 9) Suveperioodi (01. juuni - 31. august) tegevused kordavad ja kinnistavad lõppeva õppeaasta eesmärgi. Nädalakava ei vormistata. Läbiviidavad tegevused kajastuvad rühma päevikus ELIISis.
- 10) Lasteaia õppekava läbimist tõendab lasteaia lõputunnistus, mis antakse koolieelikule lasteaia koolisaatmisepeol. Koolieelikud lõpetavad lasteaia 31. mai seisuga.

3.4 Liitrühma töö korraldamise alused

Liitrühmas on lapsed vanuses 2,5-7 eluaastat. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel liitrühmas seatakse eri vanuserühmadesse kuuluvate laste tegevusele eakohased eesmärgid.

Õppe- ja kasvatustöö rõhuasetused liitühmas:

- sotsiaalse tundlikkuse kasvatamine - lapsel on iga päev võimalus suhelda erinevas vanuses lastega ning suhtlemistasandite mitmekesisus mõjub igati soodsalt laste sotsiaalsele arengule;
- sotsiaalne staatus, mikrokliima - liitühm on elu- ja perelähedane rühmaliik;
- kohustuste ja õiguste tasakaal, koostöövalmiduse kasvatamine - liitühmas on mõistetav, et esmajärjekorras vajavad abi väiksemad, nii õpivad lapsed kannatlikkust, arusaamist. Samal ajal pole ka õpetaja üksi, abistajaid leidub suurte seas alati.

Teadmisi ja kogemusi antakse ja eesmärke täidetakse neljal erineval meetodil:

- Kogu rühm tegeleb üht liiki tegevusega.
- Kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on erinev ülesanne sisult ja raskusastmelt.
- Tegevus toimub üheaegselt, kuid nooremal ja vanemal alarühmal on see erinev.
- Tegevus toimub ainult ühe alarühmaga (teine alarühm mängib iseseisvalt või juhendab neid õpetaja abi). Planeerimine ja tegevuste läbiviimine liitühmas on paindlik:
 - ✓ arvestatakse laste arengutaseme ja tempoga, individualiseerides ülesandeid;
 - ✓ pakutakse lastele tegevusi nii sarnase kui erineva koosseisuga gruppides;
 - ✓ tegevuste ajalisel kavandamisel arvestatakse, et nooremad lapsed saab suunata vabategevusele;
 - ✓ järkjärgulise tegevuse puhul on soovitatav iseseisvaks tegevuseks kavandada tuttav või kordamist vajav materjal. Õpetamisvõtete valik sõltub ülesandest ja käsitletavatest teemast;
 - ✓ liitühmas on ujumistegevus üks kord nädalas.

4 ÜLDOSKUSED

Kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu toetatakse üldoskuste kujunemist, lõimides erinevate valdkondade sisusid.

Eristatakse järgmisi üldoskusi:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

4.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

4.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

4.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

4.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

4.5 Üldoskuste kujundamise põhimõtted

- Laps õpib igapäevategevustes koostegemise ja suhtlemise kaudu.
- Last õhutatatakse kasutama kõnet.
- Mida väiksem on laps, seda rohkem tegutsetakse temaga koos.
- Lapsed õpivad kõige paremini siis, kui neil on hea olla (nende füüsilised vajadused on rahuldatud ning nad tunnevad end turvaliselt).
- Lapsed õpivad mängu kaudu.
- Iga laps õpib oma rütmis.
- Igat last väärtustatakse, toetatakse ja innustatakse sellisena, nagu ta on.
- Lapse mõtteid ning aktiivset osalemist hinnatakse ja väärtustatakse.
- Lapsele pakutakse võimalusi tegutseda paaris ja rühmas.
- Lapsele pakutakse täiskasvanute poolt oma käitumise ja tegutsemisega sobivaid mudeleid.
- Lapsele selgitatakse ja põhjendatakse, milline käitumine on sobiv ja milline mitte.

4.6 Arengu hindamine

Hinnatakse lähtuvalt lapse arengu eeldatavatest tulemustest. Arengu hindamine toimub vastavalt lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtetele ja korraldusele.

5 LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSETI

2 - 3aastane laps

Mänguoskused:

Rollimäng

- Laps matkib igapäevaolukordi.
- Laps näeb ja mõistab tegevuse taga isikut, kes neid tegevusi sooritab.
- Lapse mäng põhineb isiklikul kogemusel.
- Laps mängib nii realistlike leludega kui ka asendusmänguasjadega.

Lavastusmäng

- Laps õpib erinevaid liigutusi muusikaga kooskõlastama.
- Lapsel ilmneb elementaarne rütmitunne ning ta tabab luuletuse intonatsiooni ja rütmi.

Ehitusmäng

- Laps ehitab klotsidest erinevaid esemeid ja hooneid.
- Laps õpib kasutama konstruktoreid.
- Laps ehitab liivakastis lihtsamaid onne.
- Lapsel kasvavad osavus, tahtejõud ja kujutlusvõime ja mäng muutub püsivamaks.

Õppemäng

- Laps õpib sõnalises õppemängus kasutama uusi sõnu ja väljendeid.
- Laps õpib õppemängus esemeid tundma, kasutades oma meeli (vaatlemine, kuulmine, kompimine).
- Laps õpib esemetest ja mänguasjadest ning nende omadustest ja tunnustest kõnelema.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Laps omandab uusi mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse teel.
- Laps oskab liigitada esemeid ühe või mitme omaduse järgi.
- Laps oskab kahte eset võrrelda leides ühiseid ja erinevaid jooni.
- Laps mõistab kõnet ilma toetava vihjeta.
- Laps kasutab info hankimiseks „miks“ küsimusi.
- Laps oskab kasutada taustateadmisi ja minevikukogemusi.

Sotsiaalsed oskused:

- Laps saab aru, et inimestel on erinevad tunded.

- Laps mängib teistega kõrvuti.
- Laps osaleb täiskasvanuga ühistegevustes.
- Laps jagab mõnikord oma asju teistega.
- Laps loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos.
- Laps täidab igapäevaelu rutiini.
- Laps järgib lihtsamaid reegleid.

Enesekohased oskused:

- Laps väljendab tugevaid emotsioone, oma mina.
- Laps tahab väikeste valikute üle ise otsustada.
- Laps saab hakkama eneseteenindamisega.
- Lapsel on kujunenud tualetiharjumused.

3-4aastane laps

Mänguoskused:

- Laps oskab võtta endale lihtsama täiskasvanu rolli ja mängib rollimängu.
- Laps tutvub erinevate õppemängudega; õpib nendes mängudes täitma juhirolli.
- Laps mängib ehitusmängu.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Laps tahab tegutseda ja ise uurida.
- Laps oskab kuulata.
- Laps omandab sõnavara, mis võimaldab ennast väljendada.
- Laps jälgib lihtsaid lookesi, mõistab lihtsamat kõnet.
- Laps oskab märgata mõningaid detaile, leida sarnasusi.

Sotsiaalsed oskused:

- Laps tunnetab ennast maailmas, saab aru, et inimestel võivad olla erinevad tunded.
- Laps osaleb täiskasvanuga ühistegevuses.
- Laps jagab mõnikord asju ka teistega.
- Laps järgib rühmas lihtsamaid reegleid.
- Laps saab täiskasvanu suunamisel aru, milline käitumine on sobiv ja milline mitte.

Enesekohased oskused:

- Laps väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove ja tahtmisi ning püüab jõuda kokkuleppele
- Laps tahab olla iseseisev, kuid ei oma realistlikku ettekujutust enda suutlikkusest

- Laps teab oma väikesi kohustusi (nt paneb mänguasjad oma kohale).
- Laps sööb, joob ja riietub iseseisvalt, tal on kujunenud tualetiharjumused.

4-5aastane laps

Mänguoskused:

- Laps mängib kaaslastega ühismänge.
- Laps kasutab erinevaid mänguliike.
- Laps õpib ise mängu organiseerima; algatab ja hoiab üleval rollimängu rühmas.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Laps on huvitatud koos teistega tegutsemisest.
- Laps keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit.
- Laps oskab vaadelda ning märgata detaile.
- Laps õpib oma järjekorda ootama.
- Laps tahab teha iseseisvalt valikuid ja otsuseid.

Sotsiaalsed oskused:

- Laps teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab; oskab leida kompromisse, naudib rühma kuulumist ning ühistegevust.
- Laps aktsepteerib reegleid ja muutusi; järgib reeglite täitmist teiste poolt.
- Laps on teiste vastu tundlikum ja hoolivam, hakkab mõistma teiste inimeste tundeid (nt läheb kaaslast lohutama).

Enesekohased oskused:

- Laps väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.
- Laps suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.
- Laps oskab (täiskasvanu suunamisel/eeskujul) avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.
- Laps matkib täiskasvanu tegevusi ja rolle.

5-6aastane laps

Mänguoskused:

- Lapsel kujuneb konfliktide lahendamise oskus.
- Laps hakkab huvi tundma lavastusmängu eri liikide vastu.
- Laps õpib mängu ise organiseerima; seades ise eesmärgi.

- Laps seab esikohale mängu täpsuse ja reeglite täitmise.
- Laps õpib koostama lühikesi jutustusi, mängu ja mõistatusi välja mõtlema.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Laps seab tegevustes eesmärgid ja üritab alustatud tegevused lõpetada.
- Laps suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20 minutiks.
- Laps jälgib ühistevustes reegleid ja suudab neid selgitada.
- Laps kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides.
- Laps hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.

Sotsiaalsed oskused:

- Laps suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.
- Lapsel kujuneb oskus luua sõprussuhteid.
- Laps järgib mängudes ja tegevustes reegleid ja nende täitmist teiste poolt.
- Laps oskab reegleid teistele selgitada.
- Laps naudib teiste laste ja täiskasvanutega suhtlemist.

Enesekohased oskused:

- Laps tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone.
- Laps on iseseisvam ja kontrollib teatud situatsioonides oma käitumist.

6-7aastane laps (koolieelik)

Mänguoskused:

- Laps tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.
- Laps rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.
- Laps algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.
- Laps täidab mängudes erinevaid rolle.
- Laps järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
- Laps suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
- Laps tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus
- Laps kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetus- ja õpioskused:

- Laps saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.

- Laps mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
- Laps tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.
- Laps kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.
- Laps tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi.
- Laps suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.
- Laps rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.
- Laps kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed oskused:

- Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
- Laps tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.
- Laps hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.
- Laps osaleb rühma reeglite kujundamisel.
- Laps oskab teistega arvestada ja teha koostööd.
- Laps loob sõprussuhteid.
- Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.
- Laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.
- Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
- Laps järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
- Laps selgitab oma seisukohti.

Enesekohased oskused:

- Laps suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.
- Laps kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.
- Laps oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
- Laps algatab mängu ja tegevusi.
- Laps tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.
- Laps teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda.
- Laps saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

- Laps kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

6 VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSTE EESMÄRGID, SISU, KORRALDUS NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI

6.1 Mina ja keskkond

6.1.1 „Mina ja keskkond” valdkonna õppe- ning kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii Eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvusekultuuritraditsioone (mitte-eestlaste puhul);
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

6.1.2 „Mina ja keskkond“ valdkonna sisu

- 1) **sotsiaalne keskkond**: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise edendamine - tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) **looduskeskkond**: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) **tehiskeskkond**: ehitised, kodutehnika, jäätmed, virtuaalkeskkond, liikluskasvatus - transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus.

6.1.3 „Mina ja keskkond“ valdkonna korraldus

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust:

- teemasid ja vaadeldavaid objekte valides lähtutakse koduloolisuse printsiibist, st üldjuhul tutvutakse nende objektidega, millega on lapsel vahetu kontakt, mille toel tekib lapsel arusaam looduse terviklikkusest ja seostest looduses;

2) õhutatatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid:

- emotsionaalne kontakt keskkonnaga toetab lapse omaalgatust, huvi individuaalsust ja tegutsemistahet;
- last suunatakse märkama loodust enda ümber ning suhtuma ümbritsevasse austavalt;
- olulised tegevused on vaatlemine, võrdlemine, rühmitamine, seostamine, järeldamine, küsimine ja küsimustele vastuste otsimine;
- tähtis on vahetu tajumine, selle kirjeldamine ning vaadeldu kujundlik väljendamine;
- teadmisi omandatakse tegutsedes;
- kõigi meelte kasutamiseks kasutatakse selleks parimat võimalust - õues õppimist;
- luuakse sotsiaalseks suhtlemiseks soodne keskkond, et kujundada heasoovlikkust nii täiskasvanute kui ka eakaaslaste vastu (abivalmidus, kaastunne, sõbralikkus nii mängus, töös kui ka igapäevatoimingutes);
- luuakse olukordi Eesti rahvatraditsioonide ja –kõnnete omandamiseks (suhtlemine erinevate põlvkondadega, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine);

3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust:

- pakutakse eduelamusi, mille tulemusel kujuneb lapsel positiivne suhtumine iseendasse ja teistesse ning salliv suhtumine endast erinevasse (erivajadustega ja eri rahvustest kaaslastest);
- rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi ärgitamaks last märkama/nägema ilu ümbritsevas elus, inimeste töös ja käitumises ning toetatakse lapse soovi ise oma tegevusega kasu tuua;

4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema:

- rakendatakse käitumismudelit - uurimuslik aspekt tegevustes; üldinimlike väärtuste kujunemine ning terviseõpetus ja –kasvatus põhineb täiskasvanu eeskujul, personali enda tervist väärtustavatel eluviisidel sh sotsiaalselt kompetentsel käitumisel;

5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma:

- säästlikkus ja heaperemehelik käitumine saavad lastel alguse oma mänguasjade ja töövahendite (värvipliatsid, plastiliin jne) hoidmisest ning raamatutesse lugupidavast suhtumisest. Lapse kasvades õpetame teda märkama võimalusi käituda keskkonda säästvalt (nt vee ja elektri kokkuhoid) ning mõistma, et temast sõltub looduse hoidmine (nt paberi säästlik kasutamine jne); hoidma oma ja teiste asju (k.a riided).

6.1.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

2 - 3 aastane laps:

Sotsiaalne keskkond:

- ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime;
- nimetab enda pereliikmeid: ema, isa, õde, vend;
- suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, kääterätik);
- kasutab mitmesuguseid töövahendeid matkides lihtsamaid töövõtteid;
- leiab Eesti lipu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid;
- tervitab meeldetuletamisel, tänab ja palub;

Tehiskeskkond:

- tunneb ära lasteaia maja ja oma kodu;
- oskab küsimise korral nimetada tuttavaid sõidukeid (auto, buss jne);
- meeldetuletamisel oskab panna prahi prügikasti;
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga);
- teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee;
- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver);

Looduskeskkond:

- eristab lindu ja looma;
- teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (koduloomad);
- oskab nimetada tuttavat putukat;
- osutab küsimise korral oma kehaosadele;
- märkab ja nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund/vihma, päike paistab);
- tunneb rõõmu looduses(õues) viibimisest.

3 -4 aastane laps:

Sotsiaalne keskkond:

- ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime; kas ta on poiss või tüdruk;
- teab oma vanust (üteldes või näidates sõrmedega);
- räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse);
- teab oma pere liikmete nimesid; koduseid toimetusi;
- jälgendab igapäevaelu rolle ja tegevusi;
- nimetab rühmas olevaid esemeid;
- leiab oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik);
- ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed;
- osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (laulude laulmine, peoriie kandmine, ruumide kaunistamine jm);
- nimetab toiduaineid;
- teab mõistete hea ja paha tähendust;
- meeldetuletamisel tervitab ja jätab hüvasti; tänab ja palub;
- teab hammaste hooldamise vahendeid;
- harjab hambaid täiskasvanu abiga;
- oskab haiget saanud sõpra lohutada;

Tehiskeskkond:

- tunneb lasteaia maja; teab, kus on erinevad ruumid;
- oskab küsimise korral nimetada liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid (sõiduauto, veoauto, traktor, buss, rong, lennuk, kiirabiauto);
- meeldetuletamisel oskab panna prahi prügikasti; teab kus asub rühmas prügikast;
- nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid);
- teab mõisteid sõidutee, kõnnitee ja ülekäigurada;
- teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda);
- teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver) ning helkuri vajalikkust;

Looduskeskkond:

- oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;
- eristab tuttavaid puu- ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi;
- oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli;
- mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks;
- oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma/lindu;

- teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu;
- oskab nimetada tuttavat putukat (lepatriinu, sipelgas, mesilane);
- osutab küsimise korral oma kehaosadele;
- leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestluses vm);
- eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi);
- märkab ja nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund/vihma, päike paistab)
- tunneb rõõmu looduses(õues) viibimisest.

4-5 aastane laps:

Sotsiaalne keskkond:

- teab enda ees- ja perekonnanime;
- teab oma pereliikmete ees- ja perekonnanimesid, ameteid, koduseid toimetusi;
- teab rühma täiskasvanute jt lasteaia töötajate nimesid;
- kirjeldab oma kodu; tähtpäevade tähistamist peres;
- kirjeldab oma tegevusi ja mängu;
- oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp;
- teab üldtuntud viisakusreegleid - tervitab, tänab, palub;
- lõpetab ebasobiva käitumise meeldetuletamise peale (mõisted õige-vale);
- saab aru tunnetest (oskab sõpra lohutada; leppida);
- paneb (meeldetuletusel) asjad korda, kokku, riided nagisse;
- nimetab tervislikke toiduaineid;
- teab hammaste hooldamise vahendeid;
- harjab hambaid täiskasvanu abiga;

Tehiskeskkond:

- orienteerub lasteaia ruumides ja õuealal;
- kirjeldab oma kodumaja;
- kirjeldab oma kodus kasutatavaid kodumasinaid, -elektroonikat;
- kirjeldab kuidas tema kodus koristatakse, kuhu prügi pannakse;
- oskab küsimise korral nimetada erinevaid liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid (sh nende ülesandeid);
- meeldetuletamisel oskab panna prahi prügikasti; teab kus asub rühmas prügikasti;
- nimetab tegevusi ja kohti, mis võivad olla ohtlikud (sh koduses majapidamises, õues);
- teab kuidas sõiduteed ületada;

- teab turvavöö, turvatooli ja helkuri vajalikkust;

Looduskeskkond:

- kirjeldab oma ja rühmakaaslase/sõbra välimust;
- tunneb mõningaid kodukohta puid ja põõsaid; mets ja- koduloomi, linde;
- oskab kirjeldada tuttavate Eestimaa loomade välimust ja öelda, kus nad elavad;
- oskab kirjeldada, mida vajavad taimed ja loomad kasvamiseks (vett, valgust, õhku);
- oskab nimetada tuttavaid seeni (sh mõisted söögi- ja mürgiseen);
- oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju;
- mõistab, et ümbritsevasse keskkonda tuleb suhtuda hoolivalt ja säästvalt;
- mõistab ööpäeva osi hommik-päev-õhtu-öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi.

5-6 aastane laps

Sotsiaalne keskkond:

- teab enda ja oma pereliikmete ees- ja perekonnanimesid;
- teab rühma täiskasvanute jt lasteaia töötajate imesid;
- oskab nimetada tuntumaid ameteid (sh oma vanemate ameteid);
- põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust;
- kirjeldab oma kodu; tähtpäevade tähistamist peres;
- kirjeldab oma tegevusi ja mängu;
- teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid;
- teab üldtuntud viisakusreegleid
- tunneb ja järgib lauakombeid;
- nimetab tervislikke toiduaineid;
- teab mõistete õige-vale tähendust;
- märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada;
- teab oma, võõra ja ühise tähendust;
- räägib oma tunnetest: rõõmus, kurb, mures jm;
- oskab sõpra lohutada ja abistada;
- nimetab tervist hoidvaid tegevusi;
- nimetab kohti, esemeid, tegevusi, mis võivad olla ohtlikud;
- oskab kirjeldada, kuidas käituda õnnetuse korral (tuleb pöörduda täiskasvanu poole)

Tehiskeskkond:

- orienteerub lasteaia ruumides ja õuealal; nimetab erinevaid ruume ja teab nende otstarvet;

- kirjeldab oma kodumaja (ruumid, nende otstarve, sisustus, kodumasinad);
- kirjeldab kuidas tema kodus koristatakse, kuhu prügi pannakse;
- kirjeldab erinevaid liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid (sh nende ülesandeid);
- meeldetuletamisel oskab panna prahi prügikasti; teab kus asub rühmas prügikast;
- nimetab tegevusi ja kohti, mis võivad olla ohtlikud (sh koduses majapidamises, õues talvel);
- teab kuidas sõiduteed ületada jalgsi ja jalgrattaga;
- teab turvavöö, turvatooli ja helkuri vajalikkust;

Looduskeskkond:

- kirjeldab oma ja rühmakaaslase/sõbra välimust;
- peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel ja nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi;
- tunneb mõningaid kodukoha puid ja põõsaid; mets ja- koduloomi, linde;
- oskab kirjeldada tuttavate loomade (Eestimaal elavad) välimust ja öelda, kus nad elavad;
- teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa;
- oskab kirjeldada, mida vajavad taimed ja loomad kasvamiseks (vett, valgust, õhku);
- oskab nimetada tuttavaid seeni (sh mõisted söögi- ja mürgiseen);
- oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju;
- mõistab ööpäeva osi hommik-päev-õhtu-öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi;
- oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada;
- nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- mõistab, et ümbritsevasse keskkonda tuleb suhtuda hoolivalt ja säästvalt.

6-7 aastane laps

Sotsiaalne keskkond:

- oskab end tutvustada;
- oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid;
- teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust;
- selgitab raha otstarvet;
- jutustab oma kogemustest, tegevustest ja soovidest;
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid;
- teab Eesti Vabariigi presidendi nime;
- teab ja nimetab Eesti lähinaabreid;
- teab ja kirjeldab eesti rahva traditsioone, tähtpäevi, nende tähistamist (kodus, lasteaias);

- oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta;
- teab oma aadressi;
- teab kooli kui õppimise kohta (kooli ja lasteaia erinevused);
- suhtub õppimisse positiivselt;
- teab kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- järgib mängus reegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- saab aru kui on toiminud valesti;
- oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid;
- järgib isikliku hügieeni nõudeid;
- kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;
- teab ja kirjeldab, milline käitumine kahjustab tervist;
- teab poisi ja tüdruku erinevusi;
- selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena;
- on teadlik ümbritsevatest hädaohtudest;
- teab, millised on turvalise käitumise reeglid;
- nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada;
- teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades;

Tehiskeskkond:

- oskab kirjeldada vanaaja kodu aja selle sisustust;
- kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- oskab nimetada või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid;
- teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi);
- mõistab asjade säästliku kasutamise vajadust;
- oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda;
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Looduskeskkond:

- kirjeldab kodukoha loodust ning tuttavaid taimi, seeni, loomi ja putukaid; kirjeldada nende välimust ja elupaiku;
- teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel;

- teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, toitu ja õhku;
- oskab nimetada aastaaegu, nende järgnevust;
- teab aastaegade iseloomulikke tunnuseid: muutused looduses, inimestele ja loomadele iseloomulikud tegevused olenevalt aastaajast;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses (täiskasvanu juhendamisel);
- suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;
- eristab tuttavaid puu- ja aedvilju välimuse ja nimetuse järgi;
- oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli;
- mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks;
- oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma/lindu;
- oskab nimetada tuttavat putukat (lepatriinu, sipelgas, mesilane);
- osutab küsimise korral oma kehaosadele;
- leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm);
- eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi);
- märkab ja nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund/vihma, päike paistab);
- tunneb rõõmu looduses(õues) viibimisest.

6.2 Keel ja kõne

Keelt ja kõnet arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-, liikumise-, muusika-, jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab olema korrektne.

6.2.1 "Keel ja kõne" valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tuleb toime suhtlemisel nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 2) laps julgeb ennast väljendada, esineda;
- 3) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele vastavalt reageerida;
- 4) kasutab kõnes õiget hääldust, sõnavara, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
- 5) saab aru lugemise ja kirjutamise vajalikkusest ning tunneb huvi lastekirjanduse vastu;
- 6) valdab lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi;
- 7) oskab kõnes lühitekstiga oma mõtteid väljendada.

6.2.2 „Keel ja kõne“ valdkonna sisu

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

6.2.3 „Keel ja kõne“ valdkonna korraldus

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes: mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused, igapäevatoimingud; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jm) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid jm.

Hääldamine areneb keele- ja huultemängude, silbi- ja häälikumängude läbiviimistega. Lapsi ergutatakse harjutusi matkima, neis aktiivselt osalema. Sõnavara laiendamine toimub erinevate sõnamängude abil: tegevuste, nähtuste, esemete ja nende omaduste nimetamine, sõnade tähenduse täpsustamine, sõnade moodustamine, liitmine ja tuletamine.

Jutustamise arendamine toimub olu- ja saripiltide abil, sündmusest või vahetust praktilisest tegevusest jutustamisega. Esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine. Lavastusmängud. Ümberjutustused. Jutukeste täiendamised: lõpp, algus, pealkiri, ettelugemisest. Lapsel tekib ettekujutus tekstist, lausest ja sõnast. Järgneb sõnades häälikute eristamine.

Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks algab raamatuga tutvumisest ja lapsele ettelugemisest. Lapsel tekib ettekujutus tekstist, lausest ja sõnast. Järgneb sõnades häälikute eristamine ja nende järjekorra määramine. Sõnade võrdlemine häälikkoosseisu alusel ja

häälikute võrdlemine kõlavuse alusel. Tähtede õppimine ja sõnade kokkulugemine. Kirjatehnilised harjutused erinevate vahenditega.

6.2.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusel

2 – 3 aastane laps:

Suhtlemine:

- Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevustes 1-2 sõnalisi lausungeid (grammatiliselt vormistamata);
- Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;
- Tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu, küsib: mis see on?
- Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust

Grammatika:

- Kasutab kõnes õigest enamikku käändevorme

Sõnavara:

- On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada.
- Kasutab kõnes nimisõnade kõrval ka tegu-, ase-, omadus- ja määrsõnu.
- Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees- taga.

Hääldamine:

- Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).
- Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.

Lugema ja kirjutama õppimise ettevalmistus, lastekirjandus:

- Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab ja kommenteerib pilti (osutamisega või üksiku sõna ütlemisega).
- Suunavate küsimuste abil leiab piltidelt, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid: kes? kus? mida teeb?
- Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass; pall-sall), osutades pildile või objektile.

3 – 4 aastane laps:

Suhtlemine:

- Algatab ise aktiivselt suhtlust;
- Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;

- Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;
- Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest, tegevusest;
- Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.

Grammatika:

- Räägib enamasti grammatiliselt õigesti;
- Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid (lauseid, mis sisaldab korduvaid lauseliikmeid, nt Ema ostis poest saia, leiba ja võid.);
- Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnad ja, aga, nt Me läheme emmega poodi ja õde tuleb ka).

Sõnavara:

- Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi. (st osutab või rühmitab kuulnud sõnale vastavaid objekte ning pilte, selgitab sõna või väljendi tähendust oma sõnadega või toob enda kogemusega seotud näiteid);
- Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu ja tuletisi.

Hääldamine:

- Hääldab õigesti lihtsamaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne);
- Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris

Lugema ja kirjutama õppimise ettevalmistus, lastekirjandus:

- Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas.
- Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti
- Tunneb huvi ilukirjanduse ettelugemise vastu

4 – 5 aastane laps:

Suhtlemine:

- Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal;
- Esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi?/Kuidas teha?);
- Kasutab rollimängudes erinevat intonatsiooni, hääletugevust;
- Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval);
- Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti (pilt, mis kajastab sündmuse või olukorra üht hetke);

- Annab edasi pildiseerial kirjeldatud sündmusi;
- Annab kuuldu teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;
- Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi;
- Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega

Grammatika:

- Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid (väljendab erinevaid tähenduslikke suhteid nt Torn läks katki, sest koer astus sellele peale).
- Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem);
- Kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu (söödud - söönud)
- Kasutab kõnes tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin);
- Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele);
- Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lillel).

Sõnavara:

- Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, puhas-must);
- Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav);
- Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö);
- Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtust või tegevuste tähistamiseks (nt nuga õuna koorimiseks – õunanuga)

Hääldamine:

- Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- Hääldab õigesti 3-4silbilisi tuttava tähendusega sõnu
- Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2silbilistes tuttava tähendusega sõnades;
- Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu

Lugema ja kirjutama õppimise ettevalmistus, lastekirjandus:

- Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites).
- Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime)
- Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul)
- Oskab kuulatud muinasjutu või jutukese sündmusi küsimuste abil taastada.

5 – 6 aastane laps

Suhtlemine:

- Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta.
- Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist.
- Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega.
- Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil.
- Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega.
- Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja.
- Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.

Grammatika:

- Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme.
- Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb – õige loeb; lillene – õige lilleline) ning osutab neile.
- Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi.

Sõnavara:

- Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu eile, täna, homme
- Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab)
- Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (nt joonistaja, joonistus, jooneline)
- Nimetab ühe õpitud kategooria (tähenduslikult seotud sõnade rühma) piires vähemalt 2 sõna (nt Lilled: tulp, roos).

Hääldamine:

- Kordab järele ja hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu

Lugema ja kirjutama õppimise ettevalmistus, lastekirjandus:

- Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid) 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.
- Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas.
- Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli-kolli(IIIv) koli-kolli(IIv); koli-kooli(IIIv); koli-kooli(IIv)).
- Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt sildid, poe- ja tänavanimed).

6 – 7 aastane laps

Suhtlemine:

- Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, vöõras koht).
- Mõistab kaudseid ütlusi.
- Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.
- Tuletab mõttelüంగా tekstis iseseisvalt puuduva info.
- Räägib sellest, mida hakkab tegema.
- Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).
- Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.

Grammatika:

- Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses.
- Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid).
- Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (siga-sead)
- Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (....., sest.....), tingimust (kui....., siis), eesmärki (....., et

Sõnavara:

- Selgitab kuuldud kujundlike väljendite (nt tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob oma kogemusega seotud näiteid.
- Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
- Kasutab õigesti aja- ja ruumisuheid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast).
- Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad).

Hääldamine:

- Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.
- Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad)

Lugema ja kirjutama õppimise ettevalmistus, lastekirjandus:

- Nimetab ja kirjutab enamikku tähti.
- Veerib kokku 1-2silbilisi sõnu.
- Häälib õigesti 1-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.

- Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (nt lähen koli).
- Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.
- Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutab sõnade arvu märkimiseks abivahendeid.
- Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll-kool: tibu-tippu).
- Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

6.3 Eesti keel kui teine keel

Eesti keele kui teise keele õppes hinnatakse eelkõige protsesse: laste osalemist, aktiivsust ja kaasahaaratus. Kuna laste keeleline areng on erinev, siis on eeldatavate õpitulemuste saavutamine samuti isikuti erinev. Seetõttu hinnatakse lapse eesti keele kui teise keele arengut eelkõige tema enda varasemate tulemustega võrreldes.

6.3.1 Eesti keel kui teine keel valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- 3) saab aru eestikeelsetest sõnadest ja lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab suhtlemisel lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid.

6.3.2 Eesti keel kui teine keel valdkonna sisu

- 1) kuulamine
- 2) kõnelemine
- 3) hääldamine
- 4) Eesti kultuuri tutvustamine

6.3.3 Eesti keel kui teine keel valdkonna korraldus

- 1) eesti keelt kuulatakse ja omandatakse tegevuse käigus;
- 2) kasutatakse erinevaid meeli ja näitlikustamist – miimika, kehakeel, žest, intonatsioon, erinevad vahendid;
- 3) julgustatakse last kasutama õpitavat keelt igapäevategevustes ja suhtlemises, luues selleks huvitavaid olukordi, ka väljaspool lasteaeda;
- 4) lõimitakse teiste tegevustega- liikumine, laulmine, näitlemine, käeline tegevus, vaatlemine;
- 5) kasutatakse lihtsa keelega ja piltide rikkaid raamatuid ühiseks ettelugemiseks;

6) täiskasvanu kasutab õiget kõnet ja parandab lapse kõnet delikaatselt sõna või fraasi õigesti korrates.

6.3.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe ja kasvatustegevuse tulemusel

I poolaasta jooksul laps

Kuulamine

1. Tunneb huvi eesti keele vastu.
2. Kuulab ja tajub eesti keele kõla.
3. Reageerib tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele.
4. Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid tuttavas kontekstis ning mõistab neid.

Kõnelemine

1. Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid.
2. Näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu.
3. Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.
4. Näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega.

Hääldamine

1. Hääldab järele kuuldud sõnu.

Eesti kultuuri tutvustamine

1. Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu.
2. Teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab.
3. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu.

II poolaasta jooksul laps

Kuulamine

1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.
2. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil ära.
3. Kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust.
4. Mõistab esitatud küsimusi.
5. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
6. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.

Kõnelemine

1. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides.

2. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.
3. Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab algsatada ja lõpetada vestlust.
4. Kasutab lihtsaid fraase ja lihtlauseid.
5. Oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires.

Hääldamine

1. Hääldab õpitud sõnu õigesti.

Eesti kultuuri tutvustamine

1. Oskab Eesti rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu.
2. Oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva.

Järgnev perioodi jooksul (kuni koolimine kuni) laps

Kuulamine

1. Mõistab ettelõetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu.
2. Tunneb ära uued õpitud sõnad, mõisted ja väljendid ning mõistab neid.
3. Saab aru baassõnavara ulatuses.

Kõnelemine

1. Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel.
2. Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu.
3. Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi.
4. Osaleb õppes aktiivselt.
5. Valdab aktiivselt baassõnavara rutiintegevuste ja läbivõetud teemade ulatuses.
6. Suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.

Hääldamine

1. Hääldab uusi õpitud sõnu õigesti.

Eesti kultuuri tutvustamine

Vt valdkondade „Keel ja kõne” ning „Mina ja keskkond” eeldatavaid tulemusi.

Laste arengut jälgides ja eeldatavaid tulemusi saavutades lähtub õpetaja eesti õppekeele rühma õppekava erinevate vanuseastmete valdkondade eeldatavatest tulemustest.

6.4 Matemaatika

Laps alustab juba väiksena esemete vaatlemist. Ta tunnetab maailma kõikide meeltega. Ümbritsev maailm koosneb esemetest ja nähtustest. Laps õpib esemeid kirjeldama: algul õpetaja abiga, hiljem iseseisvalt ning järjest detailsemalt. Matemaatika aru saamine tugineb

reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.

6.4.1 Matemaatika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) oskab rühmitada esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja oskab võrrelda esemete hulki;
- 2) oskab järjestada, rühmitada esemeid ja nähtusi suurus-, asendi ja ajatunnuste järgi;
- 3) suudab orienteeruda ümbritsevas ajas ja ruumis;
- 4) tunneb ja oskab kirjeldada geomeetrilisi kujundeid;
- 5) tunneb põhilisi pikkuse, massi ja mahu mõõtühikuid ning rahaühikuid;
- 6) kasutab arvude võrdlemisel, järjestamisel ning tehete kirjeldamisel vastavat sõnavara;
- 7) oskab näha matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

6.4.2 Matemaatika valdkonna sisu

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid;
- orienteerumine ajas ja ruumis.

6.4.3 Matemaatika valdkonna korraldus

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist - erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

6.4.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

2-3 aastane laps

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vm) järgi hulgaks;
- Leiab ümbritsevast juhendamise teel sinise, punase, kollase ja roheline värvi;
- Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks;
- Loendab asju kolme piires ning vastab küsimustele mitu on?

Suurused ja mõõtmine:

- Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike); osutab suurt-väikest

Geomeetrilised kujundid:

- Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel;
- Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid

Orienteerumine ajas:

- Matkib ööle ja päevale iseloomulikke tegevusi mängus.

Orienteerumine ruumis:

- Paigutab esemeid täiskasvanu juhendamisel ümber, täidab korraldusi pane sisse, peale, alla.
- esemete asetamine üksteise sisse ja peale (2a.);
- esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi (suurus, vorm, värv);
- põhivärvide nimetamine sõnadega, nende leidmine ümbruskonnast;
- aastaegade olulised tunnused;
- mõistete üks ja palju tutvustamine, nende kasutamine ümbritseva kirjeldamisel (mida on üks, mida on palju?):
- ajamõisted: hommik, päev, õhtu, öö;
- ajamõisted: eile, täna, homme;
- vasak ja parem pool (4a.);
- mõisted: pikem-lühem-ühepikkused, suurem-väiksem-ühesuurus, kõrge-madalühekõrgused, pikk-lühike;
- geomeetrilised kujundid: ring, ruut, kolmnurk;
- tutvumine kera ja kuubiga;
- geomeetristest kujunditest piltide ladumine;
- orienteerumine ruumis: üleval, all, ees, taga;
- mõisted: kiiresti ja aeglaselt;
- esemete rühmitamine ühe tunnuse järgi (värvus, suurus);
- arvude 2, 3, 4, 5 moodustamine, 5-ni loendamine;

- loendamise tulemuste sõnastamine;
- loendab asju kolme piires, küsimusele Mitu? vastamine (3a.)
- hulga mõiste tutvustamine. Ühiste tunnustega esemete hulga leidmine. Esemete kuuluvus või mittekuuluvus hulka (mittekuuluva leidmine);
- hulkade võrdlemine: sama palju, ühepalju, võrdselt;
- esemete järjestamine suurenevas ja kahanevas järjestuses neid üksteise kõrvale asetades;
- järgarvsõnad: esimene, keskmine, viimane.

3-4 aastane laps

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.
- Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt.
- Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.

Suurused ja mõõtmine:

- Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab vastavaid mõisteid.

Geomeetrilised kujundid:

- Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest tänavalt.

Orienteerumine ajas:

- Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestlustes vm).
- Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).

Orienteerumine ruumis:

- Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga jne).

4-5 aastane laps

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (nt rühma lapsed on poisid ja tüdrukud);
- Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui;
- Tutvub arvudega 10ni

Suurused ja mõõtmine:

- Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam)

- Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid:

- Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.

Orienteerumine ajas:

- Teab ööpäeva osi hommik-päev-õhtu-öö;
- Kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile-täna-homme

Orienteerumine ruumis:

- Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (nt seisan Alo taga; olen tahvli ees).
- Määrab vasakut ja paremat poolt.

5-6 aastane laps

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni.
- Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.
- Tunneb numbrimärke.
- Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).
- Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab.
- Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine:

- Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi.
- Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema-väiksema-sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.
- Hindab kaugust silma järgi.
- Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.
- Järjestab raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid:

- Koostab mustreid, laob pilte kujunditest.
- Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.

Orienteerumine ajas:

- Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.
- Eristab mõisteid kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.

Orienteerumine ruumis:

- Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakulparemal.
- Orienteerub ruumis(õues) juhendite järgi.

6-7 aastane laps

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine:

- Arvude rida 12ni (oskab seostada loendatud esemete hulga arvsõnaga ja vastava numbriga; tunneb arvurida; teab eelnevat ja järgnevat arvu).
- Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+,-,=).
- Oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine:

- Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusemõõte cm, m, km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.
- Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga. Geomeetrilised kujundid:
 - Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).

Orienteerumine ajas:

- Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva.
- Määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava.
- Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem.

Orienteerumine ruumis:

- Orienteerub tasapinnal (paberil).

6.5 Kunst

Kunstitegevuste (joonistamine, voolimine, meisterdamine, kleepimistöö) saab laps oma mõtteid ja tundeid loovalt väljendada. Kogu kujutav tegevus on ühendatud mänguga. Tähtis on lapse kogemus, tema elamus, tema eriline maailma nägemine, tema rõõm ja rahulolu. Kunstiline tulemus on teisejärguline.

Lapse värvimaailm on eriline ja suhtumine värvidesse on tingitud emotsioonidest. Värvetutvustatakse lapsele lihtsate esemete, looduse ja praktilise tegevuse kaudu.

Kunstitegevuste kaudu areneb lapse: vaatlusoskus, kehataju ja ruumiline mõtlemine; vormi- ja värvitaju; erinevate materjalide tundmine ja tajumine; töövahendite tundmine ja käsitlemisoskus; materjalide säästliku kasutamise oskus; valikute tegemise oskus.

6.5.1 Kunsti valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) saab kunstilisi elamusi ja esteetilist naudingut;
- 2) laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 3) laps tunneb huvi erinevate kunstitegevuste vastu;
- 4) laps oskab vaadelda, kirjeldada ja kujundada ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 5) oskab kasutada õpitud voolimis-, joonistamisvahendid ja -võtteid;
- 6) oskab kasutada materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 7) lapsel areneb silma ja käe koostöö;
- 8) vaatleb kunstiteoseid ja oskab kirjeldada nähtut.

6.5.2 Kunsti valdkonna sisu

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, kleepimine, meisterdamine.

6.5.3 Kunsti valdkonna korraldus

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades ja meisterdades kasutab laps vaatlusel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisse elamiseks mängu, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale kasutas ning kuidas tööga rahule jäi.

6.5.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

2 – 3 aastane laps

Kujutamine ja väljendamine:

- Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.

Kujundamine:

- Kaunistab (täppidega, joontega) tasapinnalisest esemeid (nt paberit, papptaldrikut, kivi jne).

Voolimine:

- Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale;
- Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.

Joonistamine:

- Tekitab juhendamisel jämedate joonistusvahenditega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid) ja pintsliga erinevaid jälgi (täppe ja vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid ja lainelisi jooni) püsides paberi piires;

Maalimine:

- Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu;
- Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga

Meisterdamine:

- Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke;
- Katab aluspinna liimiga; liimib kujundeid

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- Vaatleb üksi ja koos täiskasvanuga pilte, näidistoid ning raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele;
- Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest (üksikute sõnadega)

3 – 4 aastane laps

Kujutamine ja väljendamine:

- Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- Jutustab oma piltide põhjal;
- Tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget ja musta.

Kujundamine:

- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi;
- Valib kaunistusmotiivi

Voolimine:

- Rullib ja voolib voolimismaterjali iseseisvalt;

- Liites ümarvorme loob lihtsaid esemeid, kujutab loomi (karu, kassi jänest jne);
- Voolib oma fantaasiat kasutades

Joonistamine:

- Soovib väljendada ümbritsevat, tehes seda omal moel;
- Joonistab ümarvorme ning tõmbab sellest erineva suuna ja pikkusega jooni;

Maalimine:

- Maalib spontaanselt;
- Loputab meeldetuletamisel pintslit;
- Õpetajaga koos teeb pintslivajutusi pintsli külgedega

Meisterdamine:

- On huvitatud võimalusest töödelda paberit – lõigata, rebida, kortsutada ja liimida;
- Kortsutab ka tugevamat paberit (nt ajalehte, värvilist paberit);
- Lõikab paberist ribasid, teeb paberisse sisselõikeid;
- Liimib kaunistusi

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- Tunneb huvi piltide, näidistööde ning raamatuillustratsioonide vaatamise vastu; küsib küsimusi;
- Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

4 – 5 aastane laps

Kujutamine ja väljendamine:

- Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt;
- Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduva vahendi;
- Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.

Kujundamine:

- Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätt jne);
- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi

Voolimine:

- Õõnestab õmarvorme s¼vendit põidlagaga vajutades;
- Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades;
- Nii õmar- kui ka piklikke vorme tõõdeldes loob soovitud esemeid;
- Ühendab voolitud detaile omavahel

Joonistamine:

- Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta;
- Ühendab joonistustes nii kandilisi kui ka õmaraid kujundeid; lisab detaile

Maalimine:

- Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu;
- Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõõmetega;
- Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt;

Meisterdamine:

- Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõõltuvalt tõõ olemusest;
- Lõõkib paelale, traadile vms auguga esemeid;
- Valib meelepõõrased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel õõhendades võõi materjale kombineerides loob oma tõõ

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitõõid ning esitab nende kohta k¼simusi ja avaldab arvamust;
- Jutustab k¼simuste toel, mida ta on oma tõõdes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma tõõs kasutanud;
- Suhtub heasoovlikult kaaslaste tõõsse.

5 – 6 aastane laps

Kujutamine ja v¾ljendamine:

- Põõsib tõõs valitud teemas seda isikupõõraselt tõõlgendades.
- Jutustab temaatilistes tõõdes tegelaste tegevustest ning tegevuskohast.
- Tunneb õõmbritsevas esinevaid v¾rve.

Kujundamine:

- Selgitab omavalmistatud esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib.
- Aitab kujundada t¾htpõõevaga seotud peolauda ja ruumi.
- M¾rkab mustri r¼tmi ja suudab seda j¾tkata.

Voolimine:

- Kasutab iseseisvalt voolimismaterjale.
- Voolib loovalt.
- Voolides annab edasi eseme osade suurusvahekordi, kehaosade asendeid ja lihtsamat tegevust.

Joonistamine:

- Joonistab tuttavaid esemeid ümbritsevast ning loob pilte fantaasia järgi.
- Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.

Maalimine:

- Kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külge).
- Väldib värvide määrdumist.

Meisterdamine:

- Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne.
- Meisterdamisel kasutab erinevaid võtteid: punub, põimib, sõlmib

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ning värve.
- Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo.

6 – 7 aastane laps

Kujutamine ja väljendamine:

- Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades.
- Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevustest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast.
- Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga.
- Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).

Kujundamine:

- Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.
- Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.

Voolimine:

- Kasutab iseseisvalt voolimismaterjale, arvestades nende eripära.
- Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid.
- Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.

Joonistamine:

- Kasutab soovi korral erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt.
- Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.
- Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.

Maalimine:

- Segab värve uute toonide saamiseks.
- Kasutab töös eri jämedusega pintsleid.

Meisterdamine:

- Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted.
- Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist:

- Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ning värve ning tajub meeleolu.
- Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast.
- Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

6.6 Muusika

Muusikaõpetus annab lapsele positiivse emotsionaalse laengu ja süvendab muusikahuvi. Muusika aitab mitmekülgset rikastada laste tundeelu, fantaasiat ning loovust. Muusikaõpetuse põhiosad on: muusika kuulamine, laulmine, rütmiline liikumine ja mäng lastepillidel. Kõik need tegevused on omavahel tihedas seoses ning moodustavad ühtse loomeprotsessi. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ja rühmapeod annavad lapsele suurt rõõmu, elamusi, mõjutab tundmusi ja teadvust ning aitavad süvendada rahvustunnet.

6.6.1 Muusika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid:

- 1) tunneb rõõmu erinevatest muusikalistest tegevustest;
- 2) kuulab erinevaid muusikapalasi ja oskab neid iseloomustada;
- 3) suudab esineda rühmapidudel;
- 4) suudab end väljendada loovalt erinevates laulumängudes;
- 5) mängib erinevaid lastepille;
- 6) teab, et on olemas erinevad kultuurid ja muusikud.

6.6.2 Muusika valdkonna sisu

Muusikategevus koosneb 4 põhitegevusest, mis on kõik tihedasti omavahel seotud:

- 1) laulmine
- 2) muusika kuulamine
- 3) rütmiline liikumine
- 4) pillimäng

6.6.3 Muusika valdkonna korraldus

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalisi- loominguulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalselt aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevustes;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalisi-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

6.6.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel

2-3 aastane laps:

Laulmine

- oskab häält tekitada
- kuulab ja jälgib õpetaja laulu
- oskab täiskasvanu häält järele matkida: lal-lal auh-auh ti-tip
- laulab kaasa lühikesi muusikalisi fraase: tip-tip vihmake äiu-äiu, kussu-kussu)

Muusika kuulamine

- kuulab helisid looduses (vihmasadu, linnulaul, loomade hääliitsused) ja linnas (auto- ja lennukimüra), hääli enda ümber (koputamine, sammud, uksekrigin)
- oskab kuulata lihtsaid lastelaule, pillimängu, muusikapala
- tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
- oskab kuulata laulu vaikselt lõpuni
- oskab mõne sõnaga rääkida kuuldud laulust

Rütmiline liikumine

- oskab liikuda ruumis läbisegi
- oskab õpetaja laulu või muusika saatel vabalt õpetaja järel või iseseisvalt kõndida, joosta, hüpata
- sooritab muusika saatel lihtsaid tantsuliigutusi: plaksutamine; lehvitamine; rõhksamm; koosjalu hüplemine; sõrmevibutus; poolkukk; põlvepats; käte peitmine selja taha; paigal tammumine
- oskab liikuda koos vahendiga (pallid, kõrinad, mänguasjad)
- oskab kehapillil kaasa mängida (pats, plaks)
- reageerib erinevale muusikaosale liikumisega
- oskab liikuda ringis kätest kinni

Pillimäng

- tunneb lihtsaid rütmipille: kõlapulgad, kõristid, kellukesed, üllatusmunad ja oskab nende õiget hoidu ning mänguvõtteid
- oskab kaasmängu rütmipillidel õpetaja laulule, liisusalmile, muusikapalale
- oskab marssides pilliga rütmi kaasa lüüa
- mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)

3-4 aastane laps:

Laulmine:

- huvitub laululisest tegevusest
- laulab muusika saatel
- oskab laulu koos alustada ja lõpetada
- laulab sõnu selgelt hääldades
- laulab õpetajaga lihtsaid lastelaule

Muusika kuulamine:

- oskab kuulata erineva karakteriga laule ja neid iseloomustada mõistetega: aeglane, kiire, rõõmus- kurb, naljakas
- oskab kuulata häält looduses, enda ümber ning matkida neid liigutustega
- oskab kuulata muusikapala lõpuni
- tunneb marsi mõistet ning oskab kuulnud muusikat ja rütmi edasi anda liikumisega
- tunneb eesti rahvaviiside kaudu erinevaid rahvapille (vilepill)

Rütmiline liikumine:

- oskab reageerida muusika algusele ja lõpule
- oskab eristada kõnni ja jooksurütmi ning vastavalt sellele liikuda
- oskab liikumisel erinevaid vahendeid kasutada
- oskab sooritada erinevaid tantsuliigutusi: käteplaksud; põlvest vetrumine; kand- ja varvasastak; hüplemine; keerutused ühe- ja kahekaupa; päkkadel kõnd; rõhksamm; sõrmevibutus
- oskab sooritada lihtsaid tantsuliigutusi samal ajal kogurühmaga
- oskab eristada muusikapala erinevaid osasid ja vastavalt sellele liikuda
- oskab mängida lihtsaid laulumänge
- oskab leida omale paarilise
- oskab eristada kõrget ja madalat heli, vaikset- valju muusikat ja edasi anda iseloomulikku liikumist
- oskab moodustada ringi ja kätest kinni ringis liikuda
- oskab kehapilli laulude saateks

Pillimäng:

- tunneb rütmipille: tamburiin, kõlapulgad, marakas ja oskab nende õiget hoidu ja mänguvõtteid
- oskab rütmipillidel kaasmängu laulule ja muusikapalale, õpetaja laulule, liisusalmile
- oskab kaasmängu kaheosalisele muusikapalale
- mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, kuljustel, marakal

4-5 aastane laps:

Laulmine:

- oskab laulda üksi ja kollektiivis
- oskab kuulata meloodia suunda
- oskab eristada helisid kõrguse ja vältuse järgi
- laulab rühmaga samas tempos
- laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule
- laulab ilmekalt, voolavalt, lõbusalt, õrnalt, reipalt, sõnu selgelt hääldades
- oskab hääli imiteerida

Muusika kuulamine:

- oskab kuulata erineva karakteriga laule ja neid iseloomustada mõistetega: pidulik, hoogne, rõõmus- kurb, marsilik, vaikne- vali, kiire-aeglane
- oskab kuulata helisid looduses, linnas, helisid enda ümber
- tunneb eesti rahvaviiside kaudu erinevaid rahvapille (vilepill, kannel)
- tunneb marsi, tantsuviisi mõistet ja oskab seda edasi anda liikumisega
- oskab kuulata vaikust
- eristab erineva kõrgusega helisid kuulamisel: kõrge- keskmine- madal
- tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule

Rütmiline liikumine:

- väljendab muusika meeoleolu liikumise kaudu
- oskab liikumise ajal kasutada erinevaid vahendeid
- oskab rütmi ja meetrumi edasi anda plaksutades, hüpates
- oskab leida kindlal muusikaosal paarilist
- oskab paarilisega sooritada koos erinevaid tantsuliigutusi samal ajal
- oskab sooritada liigutusi vasaku ja parema jala ning käega
- oskab sooritada erinevaid tantsusamme: rõhksamm; käteplaksud; käte sujuv liigutamine ette ja taha; hüplemine; külgalopp; kand- ja varvasastak; keerutused ühe- ja kahekaupa
- oskab eritada kõrget-keskmist- madalat heli ja oskab seda erineva liikumisega edasi anda
- orienteerub ruumis
- osaleb laulumängudes
- oskab liikuda ringis
- oskab kehapilli kasutada laulu saateks

Pillimäng:

- tunneb rütmipille: tamburiin, kõlapulgad, kuljused, marakas, triangel ja oskab nende õiget hoidu ja mänguvõtteid
- oskab rütmipilli kasutada liikumise, laulude, muusika saateks
- tunneb pille ära tämbriliselt
- oskab meetrumi, ta, titi rütmi edasi anda rütmipillil
- tunneb meloodiapilli ksülofon ja oskab kasutada seda õppemängudes, loovmängudes

5-6 aastane laps:

Laulmine:

- laulab vaba loomuliku häälega

- esitab laule rühmaga samas tempos
- laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule
- oskab tunnetada hääle kõlalisi võimalusi (õrn, mahe, terav, kähe)
- oskab laulus pausi välja pidada
- julgeb esineda

Muusika kuulamine:

- oskab kuulata instrumentaalpala ja oskab kuulnud palale anda nime
- oskab kuulata klassikalist muusikat
- tunneb eesti rahvaviiside kaudu erinevaid rahvapille (kannel, torupill, vilepill)
- tunneb mõisteid marss, helilooja
- oskab kuulata muusikat vaikselt ja tähelepanelikult
- tunneb mõisteid: laulev, elav, hoogne
- tunneb hällilaulu, marsi, tantsuviisi mõistet ja oskab seda edasi anda liikumisega
- oskab kuulnud muusikapala väljendada erineva muusikalise tegevuse kaudu (nt. järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega)

Rütmiline liikumine:

- oskab rütmiliselt täpselt muusika järgi kõndida ja joosta
- oskab sooritada tantsuliigutusi täpselt, samal ajal koos teistega
- oskab tantsuliigutusi: hüpaksamm; otse- ja külggalopp; käärhüpe; kõrvalastesamm; selg ees kõnd; kann- ja päkalöögid; keerutus käevangus;
- oskab moodustada paare, kolonne, ringe
- oskab orienteeruda ruumis
- oskab eesti rahvatantsu-, mängu
- oskab liikuda erinevate vahenditega: linnid, lilled, rätid
- oskab tantsimisel kujundlikult liikuda
- oskab mõelda välja vastavalt muusika iseloomule vastavaid liikumisi
- oskab kehapillil kaasa mängida laulude saateks (sõrmenips, plaks pats, jne)

Pillimäng:

- tunneb rütmipille: tamburiin, marakas, kastanjett, kuljused, kõlapulgad, väike trumm, triangel; oskab nende õiget hoidu ja mänguvõtteid
- oskab rütmipille kasutada kaasmängudes, kajamängudes, laulude saateks
- oskab meetrumit, ta, ti- ti rütmi rütmiliselt täpselt edasi anda

- oskab rütmipille mängida koos rühmaga
- tunneb meloodiapille ksülofon, metallofon ja oskab rakendada neid erinevates mängudes

6-7 aastane laps:

Laulmine:

- laulab ilmekalt, pehme ja loomuliku häälega ning vaba hingamisega
- oskab laulda kiirendades aeglustades,
- oskab lauldes välja pidada pause, fermaati
- oskab emotsionaalselt väljendada end eriilmeliste laulude abil
- laulab üheskoos võimalikult intervallipuhtalt ning ühtlases tempos
- oskab teadlikult oma häält kuulata ja juhtida
- tunneb mõisteid: helilooja, luuletaja, rahvalaul, eesti laulud ja teiste rahvaste laulud
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas, ansamblis kui ka üksi

Muusika kuulamine:

- oskab laule ja muusikapalasisid tähelepanelikult kuulata ning kuulatud sügavamalt iseloomustada, oma nägemus- suhtumine kuulatud paladesse, kasutades mõisteid: mõtlik, laulev, uljas, elav, hoogne
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- oskab kuulatud palale pealkirja, liigutusi välja mõelda
- tunneb mõisteid: marss, hällilaul, rahvalaul, tantsuviis
- tunneb ära Eesti Vabariigi hümn
- oskab kuulata klassikalist muusikat (Vivaldi, Saint-Saens)
- tunneb eesti rahvaviiside kaudu erinevaid rahvapille (kannel, torupill, lõõtspill, vilepill, parmupill)
- eristab erinevate vältuste ja kõrgustega helisid

Rütmiline liikumine:

- oskab rütmiliselt täpselt muusika järgi liikuda
- oskab tantsuliigutusi sooritada viimistletult, täpselt, rütmikalt, kujundlikult, õige kehahoiakuga
- orienteerub ruumis vabalt
- oskab moodustada paare, kolonne, viirge

- oskab tantsusamme: hüpaksamm; käärhüpe; sulghüpped; vahetussamm, otse- ja külgalopp; rõksammud; kõrvalastesammud erinevates kombinatsioonides; liigutused parema ja vasaku jala ning käega; selg ees kõnd;
- oskab rahvatantsu-, mängu
- oskab kehapilli kasutada laulude, muusikapala saateks
- tunneb muusikalistest mängudest rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
- täidab muusikalistes mängudes erinevaid rolle
- rakendab muusikalistes mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
- kasutab muusikalistes mängudes loovalt erinevaid vahendeid: linnid, rätid jm.
- liigub vastavalt muusika meeleolule

Pillimäng:

- oskab iseseisvalt rütmi välja mõelda ja edasi anda
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- mängib pilliansambelis
- mängib rütmiliselt täpselt, samal ajal koos teistega
- oskab improviseerida rütmipillil
- tunneb rütmipillide nimetusi, neid tämbrikselt, mänguvõtetest
- oskab eakohastel rütmija meloodiapillidel kaasmänge laulule, lasteriimidele, instrumentaalpalale, rütmilisele liikumisele
- oskab meetrumi ja selle rõhulise osa markeerimist laulude ja rütmilise liikumise saateks
- tunneb meloodiapille: ksülofon, metallofon,
- tunneb ta, ti- ti rütmi, pausi ja oskab seda edasi anda rütmiliselt täpselt

6.7 Liikumisõpetus

Liikumine on lapse tegevuste ja mängude loomulik osa. Liikumisõpetuses saab laps kogeda liikumisrõõmu. Regulaarne eesmärgistatud harjutamine baasmotoorikal põhinevate kehalist harjutustega võimaldab täiustada omandatud ning kujundada uusi liigutusoskusi.

6.7.1 Liikumisvaldkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb huvi liikumise ja sportimise vastu;
- 2) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;

- 3) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 4) mõistab sportliku tegevuse olulisust inimese tervisele;
- 5) mõistab ja järgib elementaarsemaid hügieeni- ja ohutusnõudeid;
- 6) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.

6.7.2 Liikumisvaldkonna sisu

- 1) põhiliikumised, põhiliigutused ja -asendid;
- 2) vahendite kasutamine;
- 3) liikumismängud;
- 4) kehalise kasvatusalaste teadmised: ohutus, hügieen, enesekontroll.

6.7.3 Liikumisvaldkonna korraldus

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik- arenduslike liikumisviisidega;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste koordineerimise, rühti, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

6.7.4 Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

2 – 3 aastane laps

Liikumisteadmised:

- sooritab harjutusi aktiivselt
- liigub õpetaja juhendamisel aktiivselt ja ohutult

Põhiliikumised:

- ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste
- liigub trepil vahelduva sammuga
- säilitab kõndides ja joostes sihi ja tasakaalu

Liikumismängud:

- mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge

- mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu

Spordialad:

- sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega

Tants ja rütmika:

- kõnnib, jookseb ja hüpleb muusika järgi
- sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi

Loodusliikumine:

- matkab õpetajaga või vanematega looduses
- teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis

3 – 4 aastane laps

Liikumisteadmised:

- jälgib meeldetuletamisel hügieeninõudeid
- arvestab liikumisel kaaslast

Põhiliikumised:

- teeb koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi
- sooritab põhiharjutusi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes

Liikumismängud:

- mängib 1-2 reegluga liikumismänge
- tunneb liikumirõõmu pingutades end aktiivses liikumisest

Spordialad:

- teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi
- teab kiivri vajalikkust jalgrattasõidul

Tants ja rütmika:

- sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi
- sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi õpetaja ja kaaslastega ühtses tempos

Loodusliikumine:

- tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal

4-5 aastane laps:

Liikumisteadmised:

- teab spordivahendeid ja kasutab neid sobival viisil ja kohas
- tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise

Põhiliikumised:

- kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes
- sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi

Liikumismängud:

- mängib individuaalseid võistlusemänge
- osaleb jõukohastes teatevõistlustes

Spordialad:

- hoiab oma kohta rivistustes: kolonnis, ringis, viirus
- sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni
- suudab hoida tasakaalu jalgrattasõidul
- oskab endale ise kiigel hoogu teha Tants ja rütmika:
- jälgendab liikumisega erinevaid rütme
- liigub vastavalt muusikale kiirenevalt ja aeglustuvalt

Loodusliikumine:

- sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga

5-6 aastane laps:

Liikumisteadmised:

- osaleb lasteaias spordipäeval
- teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires
- mõistab hügieeninõuete olulisust

Põhiliikumised:

- käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses

Liikumismängud:

- osaleb jõukohastes teatevõistlustes
- käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes
- mõistab reeglite täitmise olulisust võistlusemängudes

Spordialad:

- valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel
- teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti
- suusatab vahelduv -tõukelise libiseva sammuga

Tants ja rütmika:

- kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga

Loodusliikumine:

- matkab loodus- ja terviserajal
- tunneb rõõmu õues liikumisest

6-7 aastane laps:

Liikumisteadmised:

- nimetab erinevaid spordialasid ja teab Eesti parimaid sportlasi
- keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele
- liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest

Põhiliikumised:

- Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised
- säilitab paigal olles ja liikumisel tasakaalu
- kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt

Liikumismängud:

- võistleb kombineeritud teatevõistlustes
- mängib sportlike elementidega mängu – korvpall, jalgpall, "Pall üle võrgu!"
- organiseerib ise liikumismänge
- kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- oskab taluda kaotust ja võidurõõmu

Spordialad:

- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi
- oskab sõita kahe rattalise jalgrattaga
- kasutab suusatamisel paaristõukkelist suusasammu, suusakeppe

Tants ja rütmika:

- sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega
- kasutab liikumisel loovalt vahendeid

Loodusliikumine:

- mängib lihtsamaid maastiku- ja orienteerumismänge
- osaleb rännakul, tunneb rõõmu rännakul osalemisest.

6.8 Ujumine

Ujumine toimub kord nädalas Väike-Maarja lasteaia ujulas. Eelkõige käivad ujumas koolieelikud.

6.8.1 Ujumisõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Laps:

- 1) tunneb vees olemisest rõõmu;
- 2) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid;
- 3) on kehaliselt eakohase arenguga;
- 4) on omandanud õige kehahoiaku;
- 5) on terve, iseseisev ja enesekindel.

6.8.2 Ujumisõpetuse sisu

- 1) ohutu käitumine vees
- 2) põhiliikumised vees
- 3) vee pinnal püsimine
- 4) abivahenditega ujumine
- 5) veemängud
- 6) eneschügieen ja –teenindus

6.8.3 Ujumisõpetuse korraldus

- 1) Arvestatakse, et ujumine on üks tähtsamaid kehalisi harjutusi, mille toime organismile on sügav ja mitmekülgne: karastab keha, puhastab nahka, ergutab aktiivsele tegevusele kogu organismi; vee masseeriv mõju tugevdab vereringet, hõlbustab südametööd, parandab kudede varustamist hapniku ja toitainetega
- 2) arvestatakse, et liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
- 3) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi;
- 4) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist, positiivsete iseloomuomaduste kujundamist, suunata lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut;
- 5) tugevdatakse lapse füüsilist ja vaimset tervist;
- 6) äratatakse huvi aktiivse liikumise, sportimise vastu;
- 7) ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema ning mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 8) arendatakse põhiliikumisi, koordineerimist, rühi, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmotoorikat, liikumistaju kujunemist (keha tunnetamine, ruumis orienteerumine, suuna tajumine, aja tajumine) ja antakse tagasisidet;

9) kasutatakse mitmekesiseid vahendeid, erinevaid meetodeid, võtteid.

6.8.4 Ujumisõpetuse õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseti

3-4 aastased lapsed

Ujumisõpetuse sisu:

- Iseseisvalt basseini ronimine redelilt;
- Iseseisev riietumine ja duši all pesemine;
- Erinevad liikumisviisid (kõnd, jooks, hüpped) vees;
- Basseinis käimine kätega vett kraapides;
- Mullide puhumine vette;
- Erinevad pallikäsitlusviisid vees (viskamine, püüdmine, tõukamine, trikitamine), nende kinnistamine;
- Ujumine abivahendiga (laud, nuudel, käepadjad);
- Hingamispeetus vees;
- Näo panemine vette.

Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

Laps:

- Liigub iseseisvalt vees;
- Mängib iseseisvalt vees.

4-5 aastased lapsed

Ujumisõpetuse sisu:

- Sanitaar-hügieeniliste nõuete täitmise kinnistamine;
- Erinevad liikumisviisid vees (kordamine);
- Erinevate vahendite kasutamine vees;
- Vette-välja hingamise jätkamine;
- Hingamispeetuse kinnistamine;
- Lauaga libisemine nägu vees;
- Harjutused “kork” ja “täheke”;
- Sukeldumise tehnika;
- Teatevõistlused (võistlusmomendi taluvus).

Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

Laps:

- Kasutab sihipäraselt abivahendeid (ujumiskätiseid, -nuudlit, -laua);
- Järgib basseini kasutamise hügieenireegleid.

5-6 aastased lapsed

Ujumisõpetuse sisu:

- Harjutuste sooritamine ühtses rütmis ja tempos;
- Keha tunnetamine vees;
- Sukeldumine kaugusele, täpsusele ja ajale;
- Libisemine lauaga nägu vees (kinnistamine);
- Rütmiline vette- välja hingamine;
- Krooli jalgade töö toru ääres ja lauaga;
- Krooli käte töö toru ääres ja lauaga ujudes;
- Selili libisemine lauaga;
- “Koera” ujumine.

Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

Laps:

- Lebab ja libiseb rinnuli abivahendiga;
- Puhub mulle vette.

6-7 aastased lapsed

Ujumisõpetuse sisu:

- Ujumise kaudu veealuse maailma avastamine;
- Hingamispeetuse ja vette-välja rütmilise hingamise kinnistamine;
- “Koera” ujumise harjutamine, ka suunamuutusega;
- Rinnuli ujumise tehnika (kinnistamine);
- Rütmiline hingamine lauaga rinnuli ujudes;
- Seliliujumine (käed all);
- Seliliujumine koos käte tööga;
- Vee all ujumise tehnika.

Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel:

Laps:

- Omandab rütmilise hingamise;
- Libiseb ilma abivahendita;
- Ujub pimekrooli (ilma hingamiseta);

- Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.

7 LAPSE ARENGU HINDAMISE JA ANALÜÜSIMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS

Iga lapse areng on kordumatu protsess ja väärrib tähelepanu. Õppimine valmistab lapsele rõõmu vaid juhul, kui ta on selleks seesmiselt valmis.

Laste arengu jälgimine aitab:

- näha iga lapse individuaalsust ning oma töös sellega arvestada;
- vältida lastele liiga kergete või raskete ülesannete andmist;
- ennetada võimalike õpiraskuste teket;
- õigeaegselt märgata lapse üld- või eriandekust;
- suunata erivajadustega last õigeaegselt spetsiaalsetele uuringutele;
- koguda informatsiooni, mida saab jagada vanemate ja teiste pedagoogidega.

Kogu õppe- ja kasvatusprotsessi kestel jälgitakse lapse vaimset, kehalist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Kehalise arengu hindamisel vaadeldakse eelkõige lapse üld- ja peenmotoorikat, kõndi, rühti, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning jõudu ja vastupidavust.

Vaimse arengu hindamisel vaadeldakse lapse psüühiliste protsesside (tajude, kujutluste, mälu, mõtlemise), õpioskuste arengut ning eeldavate arengutulemuste saavutamist.

Sotsiaalse arengu hindamisel jälgitakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ning toimetulekuoskusi, ka emotsioonide kontrolli ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega.

Lapse arengu hindamisel kasutatakse vaatlust, vestlust, tööde analüüsi.

7.1 Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus

Lapse arengu jälgimiseks kasutavad rühmaõpetajad oma rühma laste vanus(te)le vastavaid arengu hindamise tabeleid ja koostatakse igale lapsele arengumapp.

Lapse arengu hindamise põhivaldkonnad on:

- Intellektuaalne, vaimne (kognitiivne) areng;
- Sotsiaalne ja emotsionaalne areng;

- Füüsiline, kehaline (psühhomotoorne) areng

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Lapse arengule annavad hinnangu rühmaõpetajad koostöös lapsevanema ja teiste spetsialistidega lasteaias (rühmaõpetaja abi, muusika-, liikumis- ja ujumisõpetaja, tugispetsialistidega). Vajadusel kaasatakse ka teisi spetsialiste (kooli juhtkond, valla meditsiini, sotsiaal- ja lastekaitsetöötaja).

7.2 Arengu hindamise tabelid

Arengu hindamise tabel hõlmab eri arenguvaldkondi, mis kokku annavad pildi lapsest tervikuna. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused, mis on välja toodud lasteaia õppekavas. Lähtuvalt lasteaia õppekavast töötatakse välja arengu hindamise tabelid järgmiste vanuserühmade kaupa:

- 2-3aastane laps
- 3-4aastane laps;
- 4-5aastane laps;
- 5-6aastane laps;
- 6-7aastane laps.

Arengu hindamise tabelid võetakse lasteaias kasutusele pärast nende kinnitamist pedagoogilises nõukogus.

Lapse arengu vaatluslehele tehakse rühmaõpetajate poolt sissekandeid ühel või kahel korral aastas:

- 2,5-5aastase lapse arengu vaatlus viiakse läbi õppeaasta jooksul vastavalt laste kohanemisele lasteaiaiga. Rühmaõpetajad teevad arenguvaatluslehtedele sissekandeid õppeaasta jooksul ühel korral.
- 5-6aastase ja 6-7aastase arenguvaatlusi viiakse läbi kahel korral aastas:

Sügisel (september-november). Selle etapi tulemusena saavad pedagoogid teada:

- lapse need arenguvaldkonnad, mis vajavad aasta jooksul enamat tähelepanu;
- mida arvestada tegevuste planeerimisel;
- keda tuleks erispetsialistide juurde konsultatsioonile saata;
- kuidas toetada ja suunata lapse arengut.

Kevadel (aprill-mai). Selle etapi tulemusena saavad pedagoogid:

- teada lapse arengu edenemise õppeaasta jooksul;

- hinnata õppe- ja kasvatustöö tulemuslikkust.

Arenguvaatluslehti täidetakse:

- pedagoogi vaatlustena;
- koos ülesannete esitamisega lapsele, kes saab kohapeal või muus olukorras oma oskusi proovida ja näidata;
- koostöös teiste spetsialistidega lasteaias (muusika-, liikumis-, ujumisõpetaja ning tugispetsialistid)

Vaatluslehtede täitmisel lähtutakse järgmistest aspektidest:

- oluline on turvaline õhkkond ja hea kontakt lapsega;
- ülesandeid võib lahendada rühmas;
- ülesannete proovimisel tuleb lapsele anda alati positiivne tagasiside;
- eesmärgiks ei tohi seada lapsega kõikide ülesannete läbi tegemist piiratud aja jooksul.

Arengu hindamise tabeleid säilitatakse ELIISis.

7.3 Arengumapp. Arengumapi koostamise korraldus.

Arengumapi koostamise eesmärgid on:

- kajastada positiivses võtmes iga lapse individuaalse arengu lugu,
- tuua esile lapse isikupära,
- iseloomustada lapse tugevaid külgi.

Arengumapp on aluseks arenguestlustel.

Arengumapi koostamise põhimõtted:

- Arengumapp koostatakse kõigile Kiltsi mõisakooli lasteaialastele.
- Arengumapi koostavad rühmaõpetajad.
- Arengumapi koostamisel kaasavad rühmaõpetajad teisi lasteaia pedagooge (liikumise-, muusika ja ujumisõpetaja, tugispetsialistid).
- Arengumapi sisu ei saa üksüheselt määratleda.
- Mapp ei tohi olla liiga mahukas.

Rühmaõpetajad teavitavad lapsevanemaid:

- arengumapi koostamise eesmärkidest,
- arengumapi sisust,
- arengumapi säilitamise korrast,
- materjalide kogumise meetoditest: valik kunstitöödest, lapse huvitavad ütlemsed (sh juhuslikud), lapse küsitlus, vaatlus, individuaalsete ülesannete andmine (nt arengutabeli täitmise puhul) või muu meetod, mida rühmaõpetaja kasutab.

Oma lapse arengumappi saab lapsevanem igal ajal vaadata (rühmaõpetaja käest küsida).

Arengumapi sisu:

Rühmaõpetaja poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest ja sisaldab kindlaid kokkulepituid materjale lapse kohta ning rühmaõpetaja otsusel lapse arengu näitajana olulisi materjale.

Materjalid, mida kogutakse kõikide laste arengumappidesse

- Arenguvaatlustabelid (ELIISIS)
- Igal aastal 1-2 käelist tööd

Materjalid, mida rühmaõpetajad lisavad laste arengumappidesse on:

- lapse enda poolt valitud töö (koos kommentaaridega),
- lapse vastused küsimustikule,
- lapse ütlused,
- lapse arengu näitajana oluline töö, mis on sama sisuga igal aastal,
- lapsevanemaga koos valitud töö,
- diplomid, fotod

Arengumapi säilitamine:

- Arengumapp on lasteaias kogu lapse lasteaias oleku aja. Kui laps vahetab rühma, siis läheb arengumapp temaga kaasa.
- Arengumapp on rühmas kiiresti leitav ja kättesaadav.
- Arengumapi säilitamisel on tagatud laste ja perede privaatsus
- Arengumappi vaatab laps koos täiskasvanuga.
- Arengumapp antakse lapsevanemale, kui laps lõpetab lasteaiast või lahkub lasteaiast.

7.4 Arenguestlus lapsevanemaga

7.4.1 Arenguestluse korraldus

Üks kord (vajadusel rohkem kordi) õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest lasteaias;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Koolieelikute ja nende vanematega viiakse läbi arenguestlus nii sügisel kui kevadel.

Arenguestlus(t)e läbiviimise aja ja koha valib rühmaõpetaja kokkuleppel lapsevanemaga. Arenguestluse läbiviimisel kasutatakse pedagoogilises nõukogus kinnitatud ettevalmistuslehti.

Vestlus perega viiakse läbi ka lapse esmakordsel tulekul lasteaeda.

Rühmaõpetajad täidavad arenguestluse ettevalmistuslehe õpetaja jaoks ühiselt, koostöös rühma õpetaja abiga, vajadusel kaasates ka teisi lasteaia spetsialiste.

Vestluse viib läbi üks rühmaõpetaja või mõlemad rühmaõpetajad.

Vestluse käigus:

1. kirjeldatakse võimalikult täpselt lapse arengutaset (tuues näiteid lapse käitumisest ja tegutsemisest lasteaias);
2. tehakse kokkuvõtte lapse arengu hindamisetulemustest rõhutades positiivset;
3. arutletakse lapse ning pere vajaduste üle;
4. pakutakse lapsevanemale teavet koduste arendamisvõimaluste kohta.

7.5 Arenguestluse dokumenteerimine

Õpetaja märgib rühma õppe- ja kasvatustöö päevikusse ELIISis vestluse toimumise kuupäeva. Kokkuvõtte arenguestlusest ja lapsevanemaga tehtud kokkulepped, ettepanekud, lisab õpetaja lapse arengu hindamise tabelisse ELIISis. Kõikide õppeaasta jooksul peetud arenguestluste kokkuvõtte on osa rühma õppeaasta kokkuvõttest.

7.6 Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted

Lapse valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse elu jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipärased eeldused kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka lapsevanemad ja õpetajad, kes lapsega suhtlevad ja tema arengut suunavad.

Koolivalmidus on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele.

Koolivalmidus koosneb füüsilisest, vaimsest ja sotsiaalsest aspektist.

Füüsilise aspekti seisukohalt on oluline:

- lapse tervise seisund, sellest olenevad lapse koormustaluvus ja töövõime;
- lapse üldfüüsiline areng, vastupidavus;
- lapse motoorne areng- käelihaste tegevus ning käe ja silmade koostöö.

Vaimse aspekti seisukohalt on oluline:

- kuidas laps oma teadmised esile toob, kuidas ta oskab neid kasutada, kuidas lahenduseni jõuab;
- lapse vaatlusoskus, koondada tähelepanu;
- lapse oskus järjestada, rühmitada, võrrelda
- lapse kõne, väljendus-, jutustamisoskus.

Sotsiaalse aspekti seisukohalt on oluline:

- lapse soov õppida ja omandada uusi teadmisi;
- lapse oskus ja iseseisvus, seada eesmärke ja ülesandeid;
- lapse tahe täita täiskasvanu nõudeid.

Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse pedagoogide poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil.

Tugispetsialist testib sügisel (sept-nov) koolieelikuid, kellel ilmneb mahajäämus eeldatavas eakohases arengus. Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid koolipikenduse küsimuses või kooliminevale lapsele sobiva õppevormi valikul.

Lapsevanem võib taotleda Rajaleidjas lapse koolikohustuse täitmise edasilükkamist ühe õppeaasta võrra. Lasteaiapoolne esindaja nõustamiskomisjonis on tugispetsialist, kes vastutab ka komisjonile esitatavate dokumentide kogumise eest.

Koolipikendust saavatele lastele töötatakse välja individuaalne arenduskava. Vajadusel rakendatakse erialaspetsialistide abi.

Kooli algklasside õpetajad teevad tihedat koostööd lasteaiapäetajatega, et tagada koolieelikute sujuv sulandumine koolikeskkonda.

7.7. Koolivalmiduskaart

Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse laste, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks, arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, vanem (eestkostja) ja direktor. Koolivalmiduskaardi koopiaid säilitab lasteaed ELIISis.

8 TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTEGA

8.1 Erivajadustega laps

Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab Kiltsi mõisakooli HEVKO.

Lasteaed toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga pere lapse eesti keele omandamist ja lõimumist teiste rühmakaaslastega.

8.2 Töö korraldus erivajadustega lastega

Sügisperioodil (september-november) rühmades laste arengu hindamise käigus selgitatavad rühmaõpetajad koostöös kooli tugispetsialistidega välja erivajadustega lapsed. Erivajadustega lastele koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös Kiltsi mõisakooli HEVKOga ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava, neis valdkondades, milles laps abi ja arendamist vajab.

Individuaalne arenduskava koostatakse ka andekatele lastele arengupotentsiaali realiseerimise toetamiseks vajalikes valdkondades.

Kommunikatiivsete erivajadustega lapse arendusplaani koostab kooli tugispetsialist.

Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse koostaja poolt kirjalik kokkuvõte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

8.3 Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted

Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) koostatakse meeskonnatööna, lähtudes lasteaias õppekavast.

Individuaalne arenduskava on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe:

- individuaalsed eesmärgid ja sisu;

- ajalise kestuse;
- hindamise.

IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust. IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist: selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad. Konkreetse individuaalse arenduskava koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad, kooli tugispetsialistid ja aineõpetajad (muusika-, ujumis- ja liikumisõpetaja) ning lapsevanemad.

Individuaalõppekava kaitseb lapse huvisid ja arvestab tema arengutaset ning erivajadusi. Iga arenguvaldkond esitatakse konkreetset lapsest lähtuvate õppe-eesmärkidena, millest juhinduvad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

Individuaalse arenduskava rakendamisel on neli etappi:

1. Lapse arengutaseme esialgne arengu analüüsimine. Konsulterimine vajadusel erispetsialistidega (psühholoog, logopeed, eriarstid).
2. Lühi- ja pikaajaliste eesmärkide püstitamine lapse arendamiseks. Individuaalse arenduskava koostamine konkreetseks perioodiks.
3. Õpetamine ja arendamine ning oluliste muutuste fikseerimine lapse arengumapis.
4. Hinnangu andmine lapse saavutustele ja sellele vastavalt individuaalse arenduskava korrigeerimine.

IAK koosneb järgmistest osadest:

1. Arenduskava eesmärgid ja oskuste kirjeldused vajalike valdkondade kaupa lapsest lähtuvalt;
2. IAK koostamisel ja täideviimisel osalejate konkreetset tegevused/ülesanded/vahendid, mille kaudu lapse arengut toetatakse;
3. Arenduskava kokkuvõte (tulemus).

Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks. Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada. Osaliselt omandatud oskused seatakse järgmise perioodi IAK-s veelkord arendamist vajavateks eesmärkideks.

9 KOOSTÖÖ

9.1 Koostöö lastevanematega

Hea koostöö lastevanematega on aluseks laste kohanemisele lasteaia ning heaolu ja turvatunde tekkimisele lasteaia viibides.

Perekonnal on esmane roll lapse õpetajana. Perekonnad on erinevad, seega on oluline olla koostöös kõikide pereliikmetega, kes on lastega lähedastes suhetes.

Lasteaed toetab ja abistab perekonda laste kasvatamisel ja õpetamisel. Lastevanematega suhtlemise võimalused:

- lastevanemate koosolek;
- kirjalikud teated;
- lastevanemate osalemine lasteaia üritustel;
- vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal;
- rühma teadetetahvel;
- avatud uste päevad rühmades;
- hoolekogu töö.

Õpetajatel ja lastevanematel on ühine eesmärk arendada ja kasvatada iga last vastavalt tema individuaalsetele võimetele ja saavutada parim tulemus.

Suhtlemine, lugupidamine ja lapse huvide silmaspidamine on heade suhete aluseks.

Hea koostöö laabumise eest kannavad vastutust nii õpetaja kui ka vanemad.

9.2 Koostöö kooliga

Koostöö kooliga baseerub vastastikusel mõistmisel ja kontaktide loomisel.

- 7 aastastel lastel kooliga ja õpetajaga tutvumine;
- Positiivse suhtumise loomine;
- Koolis toimuvate ürituste külastamine.

10 LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA

LÄBIMISEL

10.1 3 aastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmetoorika, liikumine):

- keerab ükshaaval raamatulehti;
- hoiab pliiatsi pöidla ja sõrmega, mitte rusikaga;
- kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats jm;
- veeretab, mudib ja venitab plastiliini;
- asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale;
- liigub vabalt, valitseb edaspidi ja tagurpidi liikudes oma keha;
- kõnnib abiga trepist üles ja alla;
- viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga;
- teeb täiskasvanu abiga kukerpalli;
- kõnnib paaris ja üle takistuse;
- roomab koordineeritud käte ja jalgade abil;
- kükitab toe abil;
- oskab sooritada rütmilisi liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk jne;
- oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme;
- kasutab ca 1500 sõna;
- oskab kuulata ja mõista kõnet suhtlemissituatsioonis;
- valib ja vaatab pildiraamatuid;
- räägib endast „mina” vormis;
- oskab vastata küsimustele: Kes? Mis? Mida teeb?;
- esitab ise küsimusi: Mis see on?;
- reageerib lihtsatele juhiste ja korraldustele;
- leiab samasuguse vormi ja värviga eseme;
- nimetab tegevusi pildil;

- oskab kuulata ja tunneb ära tuttavaid lastelaule.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta;
- peseb ja kuivatab käsi ja nägu;
- sööb ise lusika ja kahvliga, joob tassist;
- paneb selga ja võtab seljast jope, kampsuni jm, vajab abi nõöptide, paelte, lukkude puhul;
- paneb oma asjad kokku meeldetuletamisel;
- meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab;
- teab kas ta on poiss või tüdruk;
- teab oma vanust või oskab näidata seda sõrmedega;
- küsib WC-sse, tuleb toime kõrvalise abiga;
- mängib sageli suheldes 2 - 3 lapsega;
- mängib oma algatusel iseseisvalt kuni 15 min.

10.2 4 aastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmootorika, liikumine):

- käsitseb voolimismaterjali, veeretab kuule, vorstikesi, pätse;
- sõrmemängu ajal liigutab iga sõrme eraldi;
- kleebib detaile, kujundeid;
- lõikab läbi pabeririba;
- kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega;
- kõnnib tasakaalupingil;
- tuleb toime sulghüplemisega paigal ja edasi liikumisel;
- hüppab paigalt kaugust;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga;
- viskab palli ja püüab paaris;
- kükitab ilma toeta.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- kasutab 3-4 sõnalisi lauseid;
- jutustab lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest;
- nimetab ja tunneb põhivärve;
- laob detaile suuruse järgi;

- nimetab 10 kehaosa;
- nimetab mõningaid tähti ja numbreid;
- näitab pikki ja lühikesi esemeid;
- annab kindla arvu esemeid (1-5);
- näitab esemete reast esimest, keskmist ja viimast;
- ühendab ühesuguste esemete hulki (1-10);
- saab aru võrdlusastmest (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige suurem);
- kordab liisusalme ja luuletusi;
- sorteerib esemeid rühmadesse ühe ühtse tunnuse järgi (värv, kuju, suurus);
- nimetab ringi, ruutu, kolmnurka;
- loendab kokku kuni kuus eset;
- ehitab 10 väikesest klotsist torni.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- peseb ja kuivatab käsi ilma abita;
- paneb nõöbid ise kinni;
- paneb jalanõud ise õigesti jalga;
- tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi;
- oskab vastata küsimusele Kuidas? Miks?
- sooritab eakohaseid ülesandeid iseseisvalt;
- lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale;
- mängib sageli koos 2 - 3 lapsega, suheldes 15 minutit;
- palub ja tänab, kasutades sõnu „palun”, „tänan”, „aitäh”;
- teab oma ees- ja perekonnanime ning pereliikmete nimesid, vanust;
- tuleb toime WC-s, vajadusel julgeb abi paluda;
- nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (trepid, aknad, lahtine tuli, kuum jook, käärid, sõidutee).

10.3 5 aastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid;
- löikab, voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi;
- paneb kokku ja võtab lahti keeratavaid esemeid;

- valitseb oma liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel;
- kõnnib kikävarvul ja pingil;
- hüppab kohapeal, edasi liikudes ja üle madala nõõri;
- seisab ja hüppab ühel jalal;
- põrgatab ja püüab palli;
- sõidab (kolmerattalise) jalgrattaga;
- oskab muusika järgi rütmiliselt kõndida ning joosta ja kasutada erinevaid vahendeid.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- moodustab grammatiliselt õigeid lauseid;
- suudab määrata hääliku olemasolu sõnas;
- suudab jutustada sündmustest oma elus või pildil;
- kasutab kõnes liitlauseid;
- vastab küsimusele nõutud grammatilise vormiga;
- oskab kuulnud jutust mõned tähtsamad seigad nimetada;
- teab peast liisusalme ja luuletusi;
- tunneb ja kirjutab mõningaid tähti;
- järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi;
- oskab näha ja nimetada 3 - 5 eseme ühist tunnust;
- joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm;
- oskab kasutada ruumi- ja ajamõisteid all, üleval, peal, ees, kõrval, taga, viimane; eile, täna, homme; hommik, päev, õhtu;
- nimetab 8 värvust;
- annab vajaliku hulga esemeid (1-5).

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- teab oma ees- ja perekonna nime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid;
- on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumised, tuleb abita toime WCs;
- peseb end põhiliselt ise;
- tuleb toime riietumisega: nõõbid, lukud, paelad, pandlad;
- hoiab oma asjad korras;
- söõb ise, kasutab õigeid söõgiriistu sõltuvalt toidust;
- arvestab elementaarseid viisakusreegleid: teretab, jätab hüvasti, palub, tänab, palub andeks;

- vestleb täiskasvanuga;
- suhtleb eakaaslastega, osaleb laste ühistes tegevustes, arvestab mängureegleid ühistes mängudes, ootab mängudes oma järjekorda;
- mängib rollimänge;
- laulab ja tantsib muusika saatel;
- korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib;
- tegeleb antud ülesandega omaette kuni 30 minutit.

10.4 6 aastased lapsed

Kehaline areng(üld- ja peenmootorika, liikumine):

- lõikab välja lihtsamaid kujundeid;
- oskab joonise järgi joonistada kolmnurka jt kujundeid;
- kirjutab loetavalt oma nime;
- värvib piirjoonte seest;
- hoiab pliiatsit õigesti käes;
- suudab harali asetsevad sõrmi puudutada pöidlaga;
- oskab kasutada pliiatsiteritajat;
- rebib paberist välja lihtsamaid kujundeid;
- murrab paberi kokku diagonaali mööda;
- kõnnib ja jookseb erineva tempoga;
- ronib varbseinal vahelduva sammuga üleminekuga teisele redelile;
- püüab viskab ja põrgatab palli;
- hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt;
- oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde;
- oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp, keerutus.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jm):

- nimetab arve 1 - 12;
- loendab hulga elemente 1 - 12-ni;
- tunneb enamuse tähtedest;
- oskab häälda, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõnas;
- oskab kasutada erinevaid töövahendeid mõtestatult ja eesmärgistatult;
- paneb kokku piltnõistatusi (10 või enam osa);

- oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid;
- oskab esemed antud olulise tunnuse järgi grupeerida;
- tuleb toime liitmise ja lahutamise viie piires;
- jutustab isiklikest kogemustest ja oskab oma joonistust kirjeldada.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- sõlmib sõprussuhteid teiste lastega;
- osaleb ühismängudes, mis nõuvad otsustamist;
- tuleb toime erinevate rollide täitmisega; matkib mängus täiskasvanu rolle;
- tuleb toime mängureeglite selgitamisega;
- suudab vestluses oma järjekorda oodata;
- abistab ja kiidab teisi;
- suudab tööga tegeleda kuni 20 minutit;
- osaleb äraarvamismängudes;
- riietub iseseisvalt, seob paelad, vajadusel palub abi;
- hoiab korras õppe- ja mänguasjad;
- reguleerib pesemisel vee;
- tunneb ja täidab lauakombeid.

10.5 7 aastased lapsed

Kehaline areng (üld- ja peenmotoorika, liikumine):

- oskab joonistada inimest, nii et on kujutatud kõik olulisemad kehaosad;
- oskab käsitleda erinevaid töövahendeid;
- on kehaliselt aktiivne;
- suudab valitseda oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui ka tänaval;
- kontrollib oma kehaasendit (rühti) kõndimisel, istumisel ja seismisel;
- oskab käsitseda spordi- ja mänguvahendeid: visata, püüda, põrgatada ja lüüa palli;
- liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades;
- oskab välja mõelda liigutusi laulumängude juurde;
- oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp, keerutus.

Vaimne areng (keel ja kõne, matemaatika, ümbritsev elu jne):

- oskab kuulata kaasvestleja kõnet seda katkestamata;

- suudab väljendada oma mõtteid ja tundeid, küsib tundmatu sõna tähendust;
- tunneb tähti; on omandanud kirjutamise algvõtteid;
- oskab määrata häälikute asukohta ja järjestust sõnas;
- eristab lühikesi ja pikemaid häälikuid sõnas;
- eristab täis- ja kaashäälikuid oma häälduse ja kõlavuse alusel;
- loeb kokku lihtsamaid sõnu;
- teab peast 2 - 3 luuletust;
- tajub tervikut, asjade omavahelist seost (jutustamisel);
- tunneb ja nimetab lihtsamaid kujundeid;
- teab arvude järjestust 1 -12, nimetab antud arve;
- oskab võrrelda kaht esemete hulka;
- oskab mõõta eseme pikkust;
- liidab ja lahutab 5 piires.

Sotsiaalne areng (suhtlemine, eneseteenindamine, käitumine jm):

- käitub üldtunnustatud käitumisnormide kohaselt, on võimeline oma tegevust analüüsima; •
- oskab kuulata ja aru saada (õppetegevustes);
- on võimeline iseseisvalt 25-30 minutit töötama või mängima;
- tajub ja mõistab teiste arvamusi;
- suudab kontrollida oma emotsioone;
- täidab täiskasvanu sõnalisi juhiseid ning korrigeerib vajadusel oma tegevusi;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev;
- küsib vajadusel täiskasvanult või eakaaslaselt abi.

11 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õppekava koostamises osalevad kõik pedagoogilise nõukogu liikmed.

Õppekava vaadatakse üle vajadusel.

Õppekava kinnitatakse pedagoogilises nõukogus.